

MATERIAŁY I STUDIA

Zeszyt nr 169

Analiza wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy

(czwarta edycja)

Anna Górską, Sebastian Jakubiec
Honorata Leżańska, Małgorzata Siemaszko

Warszawa, grudzień 2003 r.

**Materiał opracowano w Departamencie Zagranicznym NBP
w Wydziale Integracji Europejskiej**

Autorzy dziękują za pomoc w tworzeniu niniejszej publikacji Małgorzacie Gołdzie
i Agnieszce Władydze.

Projekt graficzny:

Oliwka s.c.

Skład i druk:

Drukarnia NBP

Wydął:

Narodowy Bank Polski
Departament Komunikacji Społecznej
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. (22) 653 23 35, fax (22) 653 13 21

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2003

Materiały i Studia rozprowadzane są bezpłatnie.

Dostępne są również na stronie internetowej NBP: <http://www.nbp.pl>

 Spis treści

Spis wykresów, tabel i załączników	4
Streszczenie	5
Wprowadzenie... ..	6
CZĘŚĆ I	
JEDNOLITY OBSZAR PŁATNICZY – POSTĘPY W REALIZACJI	8
1. Główne wyzwania stojące przed sektorem bankowym UE w kontekście zwiększania efektywności transgranicznych płatności detalicznych	8
2. Ramy prawne dla płatności na rynku wewnętrznym UE - inicjatywa regulacyjna Komisji Europejskiej	11
Podsumowanie i wnioski	13
CZĘŚĆ II	
WPŁYW WPROWADZENIA EURO NA POLSKI SEKTOR BANKOWY	14
3. Zagadnienia organizacyjno-techniczne	14
4. Wymiana walut narodowych państw UGW na euro	17
5. Zmiana oferty banków	22
6. Systemy płatności	32
Podsumowanie i wnioski	36
CZĘŚĆ III	
ROLA NBP W PROCESIE WYMIANY WALUT NARODOWYCH PAŃSTW UGW NA EURO	38
7. Kampania informacyjna NBP dotycząca wprowadzenia euro do obiegu ..	38
8. Operacja wymiany walut narodowych na euro w NBP	41
Podsumowanie i wnioski	42
Aneks statystyczny	43

 Spis wykresów, tabel i załączników

Wykres 1: Udział depozytów utrzymywanych w euro przez osoby fizyczne w całości depozytów walutowych w latach: 1999, 2000, 2001 i 200226
Wykres 2: Udział depozytów utrzymywanych w euro przez podmioty gospodarcze w całości depozytów walutowych w latach: 1999, 2000, 2001 i 200226
Wykres 3: Rola euro w dokonywaniu płatności towarowych w Polsce w 2001 i 2002 r.29
Wykres 4: Rola euro w dokonywaniu płatności towarowych w Polsce w 2002 r.30
Wykres 5: Rola euro w dokonywaniu płatności usługowych w Polsce w 2001 i 2002 r.30
Wykres 6: Rola euro w dokonywaniu płatności usługowych w Polsce w 2002 r31
Wykres 7: Liczba płatności krajowych w euro dokonanych przez ankietowane banki w 2002 r.34
Wykres 8: Wartość płatności krajowych w euro dokonanych przez ankietowane banki w 2002 r34
Wykres 9: Liczba płatności w euro dokonanych w 2002 r. przez ankietowane banki35
Wykres 10: Wartość płatności w euro dokonanych w 2002 r. przez ankietowane banki35
Wykres 11: Kwartalna liczba płatności transgranicznych dokonanych w euro przez ankietowane banki w 2002 r.36
 Tabela 1: Udział dwóch głównych walut w całości depozytów walutowych w Polsce w 2002 r.25
 Załącznik 1: Struktura walutowa wybranych aktywów i pasywów zagranicznych systemu bankowego44
Załącznik 2: Struktura walutowa obrotów towarowych w 2002 r.45
Załącznik 3: Struktura walutowa płatności usługowych w 2002 r.46

Streszczenie

W dniu 1 stycznia 2002 r. w 12 państwach Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW) rozpoczął się ostatni etap procesu wprowadzania euro, tj. wycofanie dotychczasowych walut narodowych oraz wymiana ich na banknoty i monety euro. Z dniem 1 marca 2002 r. euro stało się już jedynym środkiem płatniczym w państwach UGW. Banki tych państw przygotowywały się do operacji wymiany walut narodowych na euro w trakcie trzyletniego okresu przejściowego (tj. od 1999 r. do 2001 r.)¹. Jednak konsekwencje tego przedsięwzięcia odczuwalne były również w pozostałych państwach Unii Europejskiej (UE), a także w państwach trzecich (najbardziej w tych, które silnie są powiązane gospodarczo z tzw. Eurolandem). Z tego względu rok 2002 był znaczący dla europejskiego sektora bankowego.

Tegoroczna, czwarta już edycja „Analizy wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy” jest materiałem opracowanym na podstawie wyników ankiety skierowanej, podobnie jak w latach ubiegłych, do największych polskich banków komercyjnych. Jest także materiałem podsumowującym całość zagadnienia, powstałym w oparciu o poprzednie analizy opracowane w Departamencie Zagranicznym.

Podobnie jak w ubiegłorocznej analizie, przybliżone zostały zagadnienia związane z Jednolitym Obszarem Płatniczym, przy uwzględnieniu wspólnotowych regulacji prawnych oraz dalszych wyzwań dla sektora bankowego państw UE w tym zakresie. Jednak zasadnicza część analizy oparta jest na informacjach uzyskanych od ankietowanych banków. W części tej, podobnie jak w roku ubiegłym, przedstawiono m.in. zagadnienia organizacyjno-techniczne, zmiany w ofercie bankowej oraz kwestie dotyczące systemów płatności. Dużo miejsca poświęcono również zagadnieniom związanym z samym procesem wymiany walut w polskich bankach komercyjnych, który przebiegał w oparciu o regulacje prawne, tj. *ustawę z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro oraz ustawę z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzania do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł*, a także w oparciu o wewnętrzne regulacje banków. W analizie omówiony również został udział Narodowego Banku Polskiego w procesie wymiany walut narodowych na euro: NBP uczestniczył wspólnie z bankami komercyjnymi w operacji wymiany, a także prowadził zakrojoną na szeroką skalę kampanię informacyjną.

¹ W przypadku Grecji – w trakcie 2001 r.

Wprowadzenie

W dniu 1 stycznia 2002 r. w 12 państwach Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW) do obiegu wprowadzono banknoty i monety euro. Do operacji wymiany walut narodowych na euro kraje te przygotowywały się w trakcie trzyletniego okresu przejściowego (tj. od 1999 r. do 2001 r.), kiedy nowa waluta funkcjonowała wyłącznie w formie bezgotówkowej (w przypadku Grecji odpowiednie działania rozpoczęły się w 2001 r. – po przystąpieniu tego kraju do strefy euro). Z dniem 1 stycznia 2002 r. w 12 państwach członkowskich UGW rozpoczął się ostatni etap procesu wprowadzania euro: wymiana dotychczasowych walut narodowych na nowe banknoty i monety oraz wycofywanie dotychczasowych znaków pieniężnych. W dniu 1 marca 2002 r. euro stało się jedynym prawnym środkiem płatniczym w 12 państwach członkowskich UGW.

Konsekwencje wprowadzenia jednolitej waluty są odczuwalne nie tylko w krajach Unii Europejskiej, które przyjęły euro, ale także w pozostałych państwach członkowskich UE oraz w krajach trzecich (w szczególności tych silnie powiązanych gospodarczo ze strefą euro). Zmiany wywołane tym procesem uwidoczniły się zwłaszcza w 2002 r. Konieczność przeprowadzenia sprawnej wymiany dotychczasowych banknotów i monet na nową walutę spoczywała nie tylko na bankach państw UGW, ale również na bankach krajów trzecich, w tym na polskich bankach komercyjnych i NBP.

Mając powyższe kwestie na uwadze, Narodowy Bank Polski przygotował czwartą edycję „Analizy wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy”. Materiał ten został opracowany m.in. na podstawie wyników ankiety, która od 2000 r. jest cyklicznie przeprowadzana przez NBP w polskim sektorze bankowym.

Podobnie, jak w poprzednich latach, również tegoroczna ankieta została skierowana do kilkunastu największych polskich banków komercyjnych². Według stanu na dzień 31 grudnia 2002 r. udział wszystkich 12 ankietowanych banków w całości aktywów netto polskiego sektora bankowego³ wynosił 78,75%, natomiast w kapitale podstawowym – 42,52% całości kapitału podstawowego tego sektora. W przypadku depozytów oraz kredytów i pożyczek sektora niefinansowego, udziały tych banków kształtowały się odpowiednio na poziomie 84,55% dla depozytów oraz 76,95% dla kredytów i pożyczek⁴. Spośród 12 banków, do których przesłano listę pytań ankietowych, odpowiedzi udzieliło 8 banków.

Analiza, wzorem lat ubiegłych, została podzielona na trzy części:

Część pierwsza, jako część dotycząca konsekwencji wprowadzenia euro w państwach członkowskich UGW, opisuje postępowanie w realizacji Jednolitego Obszaru Płatniczego⁵. W części tej autorzy zarysowali główne wyzwania stojące przed sektorem bankowym UE w kontekście zwiększania efektywności transgranicznych płatności detalicznych oraz omówili najważniejsze zapisy komunikatu Komisji Europejskiej na temat nowych ram prawnych dla płatności na rynku wewnętrznym UE.

W **części drugiej**, dotyczącej wpływu funkcjonowania euro na polski sektor bankowy, przedstawione zostały zagadnienia zawarte w informacjach otrzymanych od ankietowanych banków. Analizą zostały objęte następujące kwestie:

- zagadnienia organizacyjno-techniczne;
- wymiana walut państw narodowych UGW na euro;
- zmiana oferty banków;
- systemy płatności.

² Ankieta została przesłana 12 bankom komercyjnym 24 marca 2003 r. Odpowiedzi na zapytania ankietowe były nadsyłane do końca lipca br.

³ Pojęcie „sektor bankowy” nie obejmuje NBP, banków w likwidacji oraz w stanie upadłości.

⁴ Dane NBP.

⁵ Sam przebieg procesu wprowadzania euro w 12 państwach UGW został opisany w ubiegłorocznej analizie.

Część ta opisuje zmiany, jakie zaszły w sektorze bankowym od 2001 r. w odpowiedzi na wprowadzenie euro w 12 państwach UGW oraz nowe działania podjęte przez polskie banki w związku z operacją wymiany dotychczasowych walut na nowe banknoty i monety.

W części trzeciej analizy została przedstawiona rola NBP w procesie wymiany walut narodowych 12 państw UGW na euro. Zawarto w niej informacje dotyczące:

- działań informacyjnych związanych z nową walutą;
- przebiegu samej operacji wymiany.

Do analizy dołączony został ponadto materiał statystyczny zawierający dane liczbowe określające udział euro w strukturze walutowej płatności dokonanych w Polsce w 2002 r. z tytułu eksportu i importu towarów oraz usług, a także w strukturze walutowej wybranych aktywów i pasywów zagranicznych systemu bankowego.

Część I

JEDNOLITY OBSZAR PŁATNICZY

– POSTĘPY W REALIZACJI

1

Główne wyzwania stojące przed sektorem bankowym UE w kontekście zwiększania efektywności transgranicznych płatności detalicznych

Ideą stworzenia Jednolitego Obszaru Płatniczego (*Single European Payment Area*) jest zapewnienie porównywalnego czasu i kosztów realizacji transakcji krajowych i transgranicznych. Do 2001 r. banki nie osiągnęły znaczącego postępu w zakresie świadczenia transgranicznych detalicznych usług płatniczych w euro dla swoich klientów. Sytuacja zmieniła się dopiero w grudniu 2001 r., gdy przyjęte zostało **Rozporządzenie w sprawie płatności transgranicznych w euro**⁶. Nałożyło ono na banki obowiązek pobierania równych opłat za krajowe i transgraniczne detaliczne płatności w euro.

Wspomniane rozporządzenie stanowi głęboką ingerencję w polityki cenowe banków komercyjnych, uniemożliwiając im obciążanie klientów wyższymi kosztami wykonywania detalicznych płatności transgranicznych. W związku z zaistniałą sytuacją, dążąc do osiągnięcia opłacalności ekonomicznej na polu realizacji płatności transgranicznych, banki są zmuszone do większej efektywności i modernizacji ogólnoeuropejskiej infrastruktury płatniczej.

Banki w ostatnim czasie zwiększyły swoje wysiłki na rzecz stworzenia Jednolitego Obszaru Płatniczego (JOP) i przyjęły strategię jego realizacji do 2010 r. Latem 2002 r. powołały one także strukturę zarządzającą, z centralnym organem decyzyjnym w postaci **Europejskiej Rady ds. Płatności** (*European Payment Council – EPC*) oraz grupy roboczej. W raporcie Europejskiego Banku Centralnego nt. postępów w realizacji JOP z czerwca 2003 r.⁷, EBC wzywa banki UE do włączenia banków z krajów akcesyjnych w projekt JOP oraz uwzględnienia ich potrzeb tak, aby kraje te były w stanie uwzględnić wymogi JOP przy dostosowywaniu swoich systemów płatniczych.

Według EBC, główne wyzwania stojące przed sektorem bankowym w kontekście realizacji JOP, mające na celu zwiększenie efektywności transgranicznych płatności detalicznych, są następujące:

- upowszechnienie standardów przetwarzania automatycznego (*Straight Through Processing*) w wymiarze międzybankowym oraz bank-klient,
- wdrożenie Międzynarodowej Instrukcji Płatniczej (IPI),
- wdrożenie elektronicznego inicjatora płatności (ePI),
- upowszechnienie korzystania z ogólnoeuropejskiej zautomatyzowanej izby rozliczeniowej (PE-ACH).

Europejska Rada ds. Płatności jest głównym organem koordynacyjnym i decyzyjnym europejskiego sektora bankowego. Składa się ona ze Zgromadzenia Ogólnego z 52 delegatami reprezentującymi wszystkie rodzaje banków europejskich⁸. Z Radą stowarzyszone są trzy europejskie sto-

⁶ Regulation (EC) No 2560/2001 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2001 on cross-border payments in euro.

⁷ Towards a Single Euro Payment Area – Progress report, European Central Bank, June 2003.

⁸ Polski sektor bankowy posiada dwa miejsca w EPC od połowy 2003 r.

warzyszenia sektora kredytowego oraz Europejskie Stowarzyszenie Bankowe (*Euro Banking Association*), które także zarządzają jego sekretariatem i grupami roboczymi. Zgromadzenie Rady decyduje o kwestiach strategicznych przy wsparciu 5 grup roboczych. Do udziału w spotkaniach w charakterze obserwatora jest zapraszany Europejski Bank Centralny. Rada powołała następujące grupy robocze, których zadaniem będzie rozwiązywanie najbardziej palących problemów związanych z realizacją projektu JOP:

- **Grupa Robocza ds. Wymagań Biznesu i Klientów** – jej zadaniem jest regularne monitorowanie rozwoju instrumentów płatniczych. W listopadzie 2002 r. Rada wypracowała pojęcie podstawowego schematu przelewu ogólnoeuropejskiego, zwane *Credeuro*. Konwencja *Credeuro* ustanawia standard dla wykonywania „podstawowych” przelewów transgranicznych, wymagając od klientów banków podania minimalnego zestawu informacji i gwarantując maksymalny czas wykonania przelewu wynoszący 3 dni (licząc od następnego dnia po przyjęciu zlecenia do dnia uznania rachunku beneficjenta). W lutym 2003 r., Rada przyjęła Międzynarodową Konwencję o Płatnościach, która ma na celu zagwarantowanie, że zlecona kwota przelewu zostanie w całości przekazana na rachunek beneficjenta. Do końca 2003 r. planuje się określenie wymogów dla ogólnoeuropejskiego polecenia zapłaty, które miałyby wejść w życie do lipca 2005 r. Ponadto, podejmowane będą działania mające na celu znaczne zmniejszenie stosowania czeków w obrocie transgranicznym.
- **Grupa Robocza ds. Infrastruktury** – ma na celu przeprowadzanie działań na rzecz dostosowania się banków do wybranego modelu infrastruktury płatniczej, tzn. Ogólnoeuropejskiej Zautomatyzowanej Izby Rozliczeniowej (PE-ACH). PE-ACH jest platformą biznesową służącą świadczeniu detalicznych usług płatniczych w euro i usług z nimi powiązanych, składającą się z zasad zarządzania i praktyk płatniczych oraz zaopatrzoną w niezbędną platformę techniczną. Banki centralne oraz Zautomatyzowane Izby Rozliczeniowe mogą zapewnić bankom dostęp techniczny, a banki centralne mogą także same być użytkownikami PE-ACH. Według obliczeń Rady, opłacalność ekonomiczną PE-ACH osiągnie wówczas, gdy co najmniej 50% obecnego poziomu przelewów transgranicznych będzie przetwarzanych w ten sposób. Zamierza się osiągnąć ten poziom transakcji do połowy 2004 r. poprzez skierowanie transakcji obecnie przetwarzanych przez bankowość korespondencyjną do PE-ACH. Jednakże, o powodzeniu operacji będzie można mówić dopiero wtedy, gdy narodowe płatności detaliczne w krajach bez infrastruktury w postaci Zautomatyzowanych Izb Rozliczeniowych będą również przetwarzane przez PE-ACH. Planuje się, że do 2007 r. poziom usług poprawi się na tyle, aby umożliwić rozrachunek w tym samym dniu. 23 stycznia 2003 r. Rada wyznaczyła firmę EBA STEP 2 jako pierwszego dostawcę PE-ACH. 4 czerwca 2003 r. Rada przyjęła rezolucję, która zakłada, że każdy bank w UE będzie musiał zapewnić sobie przynajmniej odbiór transakcji z systemu STEP 2 do końca 2003 r. (tzw. *receiver capability*) (do końca 2004 r. mają na to czas wszystkie banki krajów akcesyjnych). Narodowe banki centralne Niemiec, Włoch i Austrii zadeklarowały wolę uczestnictwa w EBA STEP 2. Zamierzają one prowadzić rozrachunek przelewów transgranicznych poprzez EBA STEP 2, oferując klientom i krajowemu środowisku bankowemu efektywne usługi transgraniczne.
- **Grupa Robocza ds. Przetwarzania Automatycznego (STP)** – ma na celu promocję pełnego przetwarzania automatycznego (*end-to-end STP*) dla każdego instrumentu Jednolitego Obszaru Płatniczego⁹. Rada zdecydowała, że należy powołać organ ds. standardów i zarządzania. Wspólny zestaw ogólnoeuropejskich standardów, reguł, konwencji oraz wymogów prawnych dla podstawowych instrukcji płatniczych powinien pozwolić bankom osiągnąć poziom usług i automatyzację przynajmniej na poziomie obecnego najlepszego wyniku w ramach pojedynczego kraju. Harmonogram wdrożenia tych standardów i reguł miał zostać określony do końca 2003 r. W dniu 4 czerwca 2003 r. Rada przyjęła rezolucję wzywającą do pełnej harmonizacji wymogów w zakresie zwalczania prania brudnych pieniędzy w sferze płatności, gdyż różne przepisy narodowe działają na szkodę koncepcji przetwarzania automatycznego (STP).

⁹ Standardami STP dla przelewów są np. komunikat MT103+, IPI, BIC, IBAN.

- **Grupa Robocza ds. Gotówki** – jej celem jest poprawa efektywności zarządzania gotówką w strefie euro. W długim okresie Rada zamierza wypracować strategię znacznego ograniczenia stosowania gotówki. Banki mają sformułować swoje strategie narodowe w 2003 r. i wdrożyć je do 2007 r. Grupa zamierza przygotować zalecenia dotyczące kwestii legislacyjnych, regulacyjnych i technologicznych dotyczących zarządzania gotówką w celu utrzymania zyskowności banków w tym obszarze. Od 2003 r. klienci powinni być informowani o korzyściach związanych z płatnościami elektronicznymi i zachęceni do stosowania instrumentów elektronicznych. Do końca 2003 r. banki powinny opracować najlepsze praktyki postępowania z gotówką, które miałyby zostać wprowadzone w życie w 2004 r.
- **Grupa Robocza ds. Kart Płatniczych** – zajmuje się kwestiami różnic w strukturach cenowych pomiędzy transakcjami narodowymi i transgranicznymi na poziomie posiadacza oraz sprzedawcy, jak również pomiędzy kartami kredytowymi i debetowymi. Większość transakcji transgranicznych w euro podlega warunkom określonym przez światowe organizacje kart płatniczych. Poza tym problemem są fałszerstwa. W celu rozwiązania istniejących problemów i przeciwdziałania oszustwom, banki zamierzają stworzyć wzorcowy model działalności (dotyczący ujednoczenia zasad dla kart kredytowych i debetowych, stosowania kodów PIN w kartach debetowych, zwiększonej standaryzacji kart debetowych, rezygnacji z pasków magnetycznych), jak również odpowiednią infrastrukturę.

2

Ramy prawne dla płatności na rynku wewnętrznym UE – inicjatywa regulacyjna Komisji Europejskiej

Rozporządzenie w sprawie płatności transgranicznych w euro było ważnym krokiem w procesie realizacji Jednolitego Obszaru Płatniczego – przyczyniło się do znacznego obniżenia opłat za płatności transgraniczne w euro na rynku wewnętrznym oraz do rozpoczęcia procesu modernizacji ogólnoeuropejskiej infrastruktury płatniczej. Jednak Komisja Europejska podkreśliła potrzebę dalszego postępu prac nad usuwaniem barier prawnych i technicznych utrudniających urzeczywistnienie zintegrowanego obszaru płatności bezgotówkowych. Według Komisji, rynek wewnętrzny dóbr i usług nie może funkcjonować prawidłowo bez tanich, efektywnych i bezpiecznych systemów płatniczych.

W dokumencie konsultacyjnym na temat nowych ram prawnych dla płatności na rynku wewnętrznym¹⁰ Komisja stwierdza, że obecne ramy prawne dotyczące płatności są w dużym stopniu oparte o reguły narodowe, co prowadzi do **fragmentaryzacji** rynku wewnętrznego. Szkodzi to tworzeniu ogólnoeuropejskiej infrastruktury przez podmioty świadczące usługi płatnicze. Ustawodawstwo wspólnotowe w sprawie usług płatniczych, zwłaszcza to stosowane do płatności transgranicznych wymaga także **rewizji i konsolidacji**.

Komunikat Komisji ma na celu konsultację ze wszystkimi zainteresowanymi stronami na temat ogólnych celów i zasad, które powinny kierować modernizacją i uproszczeniem ram regulacyjnych stosowanych do detalicznych usług płatniczych na rynku wewnętrznym. Ta konsultacja powinna prowadzić do zaprezentowania przez Komisję nowych ram prawnych dla płatności.

Komunikat Komisji zawiera 21 aneksów, które naświetlają **problemy** występujące w obszarach tematycznych mających wpływ na funkcjonowanie Jednolitego Obszaru Płatniczego. Są to:

- **Prawo świadczenia usług płatniczych** – obecnie przepisy w tym zakresie różnią się w poszczególnych państwach członkowskich. W związku z powyższym nie ma jasności ani co do swobody świadczenia usług płatniczych, ani w sprawie systemu jednolitego paszportu i wzajemnego uznawania usług płatniczych na rynku wewnętrznym, z wyjątkiem instytucji kredytowych lub instytucji pieniądza elektronicznego. W związku z postępem technologicznym często pojawia się niepewność, czy dana usługa podlega regulacjom wspólnotowym i zasadzie jednolitego paszportu. Na rynku pojawiają się także nowe podmioty chcące świadczyć usługi płatnicze, lecz istniejące ramy prawne są zbyt rygorystyczne dla ich działalności.
- **Wymogi informacyjne** – obecnie wymogi informacyjne dla usług płatniczych są niespójne i rozmieszczone w różnych tekstach wspólnotowych. Nie wszystkie wymogi informacyjne zawarte w prawie wspólnotowym zostały wdrożone przez państwa członkowskie.
- **Rachunki nierezydentów** – instytucje finansowe w różny sposób traktują rachunki rezydentów i nierezydentów w zakresie ich otwierania, prowadzenia oraz dokonywania płatności, co jest przejawem dyskryminacji.
- **Daty walut (*value dates*)** – obecnie występują różne definicje w przepisach krajowych w zakresie momentu uznania rachunku uczestnika systemu płatniczego, co nie sprzyja przejrzystości, a także prawidłowemu funkcjonowaniu infrastruktury (np. *Credeuro*), automatycznemu przetwarzaniu płatności (STP) oraz pewności prawnej.

¹⁰ *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament concerning a New Legal Framework for Payments in the Internal Market* (Consultative Document), 2.12.2003, COM(2003) 718 final.

- **Opcja zachowania numeru rachunku bankowego** – obecnie prawo wspólnotowe przewiduje możliwość zachowania dotychczasowego numeru telefonu przy zmianie operatora. Rozważa się wprowadzenie podobnej opcji przy rachunkach bankowych, w celu pobudzenia konkurencji.
- **Mobilność klientów** – zmiana przez klienta dostawcy usług płatniczych jest utrudniona ze względu na uciążliwość i koszty takiej operacji.
- **Ocena bezpieczeństwa instrumentów i urzędzeń płatniczych** – w chwili obecnej instrumenty i urządzenia płatnicze (karty chipowe, terminale, itd.) przed wprowadzeniem ich do obrotu w UE są testowane zgodnie z procedurami ustanowionymi przez narodowe organy certyfikujące. Procedury te nie są zharmonizowane na szczeblu UE.
- **Informacja o zleceniodawcy płatności** – istnieje potrzeba wdrożenia VII Rekomendacji FATF¹¹ zawierającej zobowiązania dla instytucji finansowych i podmiotów wykonujących przekazy pieniężne odnoszące się do towarzyszącej przekazowi informacji o tożsamości zleceniodawcy.
- **Alternatywne metody rozstrzygania sporów (arbitraż, mediacje)** – obecne przepisy ustanawiają obowiązek funkcjonowania tych metod jedynie w sferze przelewów transgranicznych, podczas gdy występuje potrzeba objęcia nimi wszystkich płatności, także krajowych.
- **Odwołalność zlecenia płatniczego** – w chwili obecnej na szczeblu UE istnieją jedynie przepisy dyrektywy¹² o ostateczności rozrachunku płatności przetwarzanych w notyfikowanych systemach płatniczych. Nie istnieją przepisy europejskie dotyczące kwestii odwołalności płatności w związku z prawami korzystających z usług płatniczych i ich dostawców.
- **Rola dostawcy usług płatniczych w przypadku sporu klient–sprzedawca w handlu na odległość** – brak jest spójnych przepisów prawnych regulujących kwestię refundacji w handlu elektronicznym. Sytuacja ta utrudnia stosowanie procedury *chargeback* (zwrotu płatności), zwłaszcza w przypadku transakcji transgranicznych.
- **Niewykonanie zlecenia płatniczego lub jego wykonanie nieprawidłowe** – w takiej sytuacji brak jest zharmonizowanych zasad dotyczących obowiązków i odpowiedzialności stron. Wobec powyższego niezbędne jest uchwalenie przepisów zapewniających równe warunki konkurencji i jednolity poziom ochrony konsumenta.
- **Obowiązki i odpowiedzialność stron umowy w związku z transakcjami nieautoryzowanymi** – brak jest w chwili obecnej przepisów na poziomie UE regulujących w sposób kompleksowy kwestię transakcji nieautoryzowanych. Zagadnienie to jest szczególnie istotne z punktu widzenia wzrastającego znaczenia płatności elektronicznych i bankowości internetowej.
- **Stosowanie oznaczeń wskazujących na stronę ponoszącą koszty przy dokonywaniu płatności: OUR, BEN, SHARE** – w przypadku płatności dokonywanych w walutach innych niż euro lub korona szwedzka albo płatności w przedziale między 12,500 EUR do 50,000 EUR pomiędzy 1 lipca 2003 r. a 1 stycznia 2006 r. nie obowiązuje przepis rozporządzenia¹³ nakazujący uznanie rachunku beneficjenta pełną kwotą zlecenia. Pociąga to za sobą ryzyko potrąceń w trakcie procesu realizacji płatności.
- **Czas wykonywania przelewów** – proponuje się skrócenie (do 3 dni) maksymalnego wymaganego czasu na wykonanie przelewu transgranicznego (obecnie 5+1 dni).
- **Polecenie zapłaty** – w chwili obecnej ta forma zapłaty nie występuje w wymiarze transgranicznym. Wynika to z różnic prawnych pomiędzy krajowymi systemami polecenia zapłaty oraz braku interoperacyjności technicznej pomiędzy tymi systemami w różnych krajach.

¹¹ FATF Special Recommendation VII on Wire Transfers.

¹² European Parliament and Council Directive 97/5/EC of 27 January 1997 on cross-border credit transfers, OJ L 43, 14.02.1997.

¹³ Regulation (EC) No 2560/2001 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2001 on cross-border payments in euro.

- **Usunięcie barier dla obiegu gotówki** – istotną przeszkodą dla transportu gotówki między krajami strefy euro są różnice w przepisach regulujących taki rodzaj działalności (np. obecnie banki po jednej stronie granicy nie mogą dostarczać lub otrzymywać gotówki od sprzedawców po drugiej stronie granicy).
- **Kwestie ochrony danych osobowych** – obecne przepisy w tej kwestii nie pozwalają na skuteczną wymianę informacji o przypadkach oszustw związanych z płatnościami.
- **Podpisy cyfrowe** – dyrektywa o podpisie elektronicznym¹⁴ nie wymienia wymogów dla zaawansowanych podpisów elektronicznych. Pożądane jest określenie takich wymogów w sferze płatności w celu uniknięcia niepewności prawnej.
- **Bezpieczeństwo sieci** – konieczne jest podjęcie działań zmierzających do penalizacji nowych rodzajów przestępstw związanych z płatnościami w handlu elektronicznym.
- **Awaria sieci płatniczej** – zdarzające się coraz częściej awarie powodują ryzyko odpowiedzialności prawnej za powstałe szkody, a kwestia ta nie jest w pełni uregulowana na szczeblu UE (np. odpowiedzialność banku w stosunku do klienta w przypadku, gdy nie mógł on złożyć zlecenia płatniczego z powodu braku dostępu do strony internetowej, w wyniku czego poniósł on stratę finansową lub odpowiedzialność banku w stosunku do sprzedawcy w przypadku awarii urządzeń autoryzacyjnych do kart płatniczych i poniesienia przez sprzedawcę strat finansowych z tym związanych).

Podsumowanie i wnioski

- I. Wytyczne EPC nakładają na polskie banki obowiązek zapewnienia odbioru transakcji z systemu STEP 2 (tzw. *receiver capability*) do końca 2004 r. W związku z powyższym, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. podjęła decyzję o budowie systemu EuroELIXIR, który rozliczać będzie zarówno krajowe, jak i transgraniczne płatności w euro. Uruchomienie systemu ma nastąpić w listopadzie 2004 r. Powstanie systemu jest możliwe dzięki decyzji Narodowego Banku Polskiego o uruchomieniu, także od listopada 2004 r., systemu SORBNET-EURO, rozliczającego krajowe płatności wysokokwotowe w euro na zasadach analogicznych do obecnie funkcjonującego dla rozliczeń w złotych systemu SORBNET. Stworzenie, w oparciu o powiązane ze sobą systemy SORBNET-EURO oraz EuroELIXIR, krajowej infrastruktury do rozliczeń w euro, oprócz niższych kosztów prowadzenia rozliczeń w euro, pozwoli na spełnienie przez działające w Polsce banki wymogów związanych z budową JOP.
- II. Upowszechnienie w Polsce automatycznego przetwarzania zleceń płatniczych (STP) jest celem i przedmiotem pracy kilku grup roboczych działających w ramach Związku Banków Polskich. Jednolity standard numeru rachunku bankowego, który jest istotnym elementem STP został wprowadzony zarządzeniem Prezesa NBP nr 5/2002 w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych prowadzonych w bankach. Zgodnie z tym przepisem, banki mają obowiązek nadać wszystkim swoim klientom numery w standardzie NRB do końca 2003 r.
- III. Celem inicjatywy Komisji Europejskiej pt. „Ramy prawne dla płatności na rynku wewnętrznym” jest wyeliminowanie istniejących barier prawnych dla JOP (np. poprzez usunięcie przeszkód prawnych dla ogólnoeuropejskiego polecenia zapłaty). Inicjatywa ta jednak powinna stanowić nadmiernej regulacji, lecz tam, gdzie to możliwe, uwzględniać zdolności rynku do samoregulacji. Przykładem może być kwestia skrócenia czasu wykonywania transgranicznych zleceń płatniczych, która może być skutecznie rozwiązana przez samych uczestników rynku i zastosowanie rozwiązań technologicznych.

¹⁴ Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures.

CZĘŚĆ II

WPŁYW WPROWADZENIA EURO NA POLSKI SEKTOR BANKOWY

3

Zagadnienia organizacyjno-techniczne

3

W przesłanej bankom ankiecie zostało sformułowanych dziewięć szczegółowych pytań dotyczących natężenia działań technicznych i organizacyjnych stosowanych przez banki w związku z wycofywaniem znaków pieniężnych nominowanych w walutach narodowych państw UGW i wprowadzaniem euro w formie gotówkowej. Pytania dotyczyły w szczególności:

- przeprowadzanych szkoleń;
- podwójnego podawania kwot na wyciągach bankowych;
- źródeł zaopatrywania się w banknoty i monety euro;
- całkowitych kosztów poniesionych przez bank w związku z operacją wymiany;
- trudności związanych z procesem wymiany walut;
- prowadzonej kampanii informacyjnej.

Zagadnienia techniczne

Największe natężenie działań technicznych związanych z wycofywaniem walut narodowych krajów UGW i wprowadzaniem euro w formie gotówkowej miało miejsce w 2001 r. Opracowane w tym czasie przez banki rozwiązania techniczne okazały się skuteczne i w większości przypadków nie wymagały dalszych dostosowań. Tylko 3 z ankietowanych banków przeprowadzały dalsze dostosowania w 2002 r. Do wymienionych przez banki działań realizowanych w tym zakresie należało:

- dokonywanie rozpoznania wśród banków krajowych i zagranicznych w zakresie **możliwości zaopatrzenia w walutę euro oraz zbycia wycofywanych walut narodowych państw UGW**;
- zaopatrywanie na bieżąco zainteresowanych oddziałów w **liczarki do banknotów, albumy znaków pieniężnych oraz testery do banknotów**;
- przeprowadzenie dostosowań dotyczących przede wszystkim kwestii **bezpieczeństwa w trakcie transportu gotówki**;
- opracowanie **prognoz zapotrzebowania na gotówkę** poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz **szczególowego harmonogramu dostaw**, który uwzględniał terminy, kwoty oraz wskazywał źródła zaopatrzenia; firmy realizujące konwoje otrzymały od banków odpowiednie wytyczne w celu przygotowania do zaopatrzenia.

Szkolenia na temat rozpoznawania znaków pieniężnych, zabezpieczeń oraz przeciwdziałania wprowadzaniu fałszywych banknotów i monet euro w przeważającej części odbyły się w 2001 r. Trzy z ankietowanych banków nie zdecydowały się na kontynuację szkoleń

w 2002 r. Pozostałe szkolenia były przeprowadzane w zróżnicowanym zakresie. W 2 bankach przeprowadzono szkolenia uzupełniające w stosunku do prowadzonych w 2001 r. Prowadzili je eksperci z NBP i firmy zewnętrzne. W 3 kolejnych bankach szkolenia były kontynuowane w 2002 r. na dużą skalę. Przeprowadzano zarówno szkolenia podstawowe, jak i doskonalące w zakresie obejmującym m.in. zabezpieczenia zastosowane w banknotach i monetach euro. Były one organizowane przez jednostki wewnętrzne danego banku, ekspertów NBP oraz firmy zewnętrzne. Szkolenia prowadzone były w różnych regionach kraju. Wszystkie banki, które kontynuowały prowadzenie szkoleń uznały je za satysfakcjonujące i przynoszące wymierne korzyści w poprawie jakości świadczonych usług.

W przypadku **kont walutowych**, które uległy przewalutowaniu na euro, w 2002 r. nie było stosowane przez banki podwójne podawanie kwot na wyciągach bankowych – jednocześnie w byłej walucie narodowej i euro. Począwszy od 1 stycznia 2002 r. kwoty na wyciągach z kont walutowych podawane były w euro. Klienci jednego banku otrzymali wyciągi wygenerowane wg stanu na dzień 31 grudnia 2001 r. z rachunków bankowych osobno dla byłej i nowej waluty. W późniejszym terminie procedura ta nie była jednak kontynuowana. Jeden z banków po przewalutowaniu rachunków umieszczał na wyciągach informację o zmianie waluty rachunku oraz o walucie rachunku przed zmianą.

Wymiana walut narodowych państw członkowskich UGW na euro nie wymusiła na bankach wprowadzenia znaczących zmian organizacyjnych. Pięć z 8 ankietowanych banków nie zasygnalizowało wprowadzenia żadnych zmian organizacyjnych: nie wydłużyło czasu pracy ani nie otwierało dodatkowych punktów informacyjnych. W jednym z nich, w związku z koniecznością przeprowadzenia operacji przeliczenia na euro środków zgromadzonych na prowadzonych w banku rachunkach wyrażonych w walutach narodowych krajów UGW, ustanowiono jedynie 2 stycznia 2002 r. dniem wolnym od obsługi klientów. Kolejne 2 banki także nie wprowadzały znaczących zmian, podjęły jednak pewne działania w związku z przeprowadzaną wymianą walut narodowych:

- w jednym banku powołana została Grupa Projektowa oraz Komitet Sterujący do spraw euro, których zadaniem było przeprowadzenie całego projektu wymiany walut od strony produkcyjnej i operacyjnej; po wykonaniu zadań grupa została rozwiązana;
- drugi bank prowadził kampanię promocyjno – informacyjną, w ramach której zorganizowano dodatkowe punkty informacyjne, w tym za pośrednictwem internetu i infolinii.

Jeden z ankietowanych banków zasygnalizował konieczność wprowadzenia zmian organizacyjno-technicznych w związku z przeprowadzaną wymianą. W tym celu utworzono Zespół Międzydepartamentalny koordynujący prace związane z wprowadzaniem waluty euro i wycofywaniem walut narodowych państw UGW. Wprowadzono również nadliczbowe godziny pracy dla pracowników skarbcza walutowego oraz zmiany w systemach informatycznych.

Zaopatrzenie w banknoty i monety euro oraz proces wycofywania walut narodowych państw UGW

Wszystkie banki kontynuowały zaopatrywanie się w banknoty i monety euro w 2002 r. **Źródła zaopatrzenia** były różne w zależności od banku. Dwa z banków otrzymały gotówkę euro za pośrednictwem innych banków, na podstawie zawartych z nimi odrębnych umów. Do kolejnych źródeł zaopatrzenia w nowe banknoty i monety należały: banki korespondenci, zakupy na krajowym oraz międzynarodowym rynku międzybankowym oraz zakupy u światowych liderów w hurtowym obrocie banknotowym. Jeden z banków otrzymywał gotówkę euro od banku będącego jego strategicznym akcjonariuszem. Natomiast inny zaopatrywał się w macierzystym oddziale w Wiedniu.

Jeżeli chodzi o **całkowite koszty** związane z wycofywaniem znaków pieniężnych nominowanych w walutach narodowych UGW i wprowadzaniem do obiegu banknotów i monet nominowanych w euro, opinie na temat znaczenia tych kosztów z punktu widzenia banku różnią się w zależności od banku.

Dwa z 8 banków stwierdziły, że koszty te nie były istotne, gdyż zostały pokryte zyskami z działalności komercyjnej banku polegającej na skupie walut na rynku międzybankowym, bądź też zyskami z tytułu prowizji za wymianę walut narodowych UGW na euro oraz z tytułu prowizji za skup i sprzedaż euro w kasach. Trzy banki uznały wymienione wyżej koszty za istotne. Według pozostałych koszty te nie miały większego znaczenia z punktu widzenia banku.

Wysokość kosztów różniła się znacząco i kształtowała się w przedziale od 1 mln PLN do 36,3 mln PLN. W większości badanych banków koszty rzeczywiście poniesione okazały się zgodne z przewidywanymi. W przypadku jednego z banków były one wyższe z uwagi na większe niż zakładano zapotrzebowanie na walutę euro. W innym banku okazały się one niższe. Kolejny bank nie planował wcześniej wydatków, jakie miały być poniesione na ten cel.

Dwa banki, z 8 ankietowanych, nie przeprowadzały bezpośrednio operacji **sprzedaży walut narodowych państw członkowskich UGW za granicę**. Spośród banków, które ją przeprowadzały 2 banki nie napotkały żadnych trudności. W pozostałych bankach problemy takie wystąpiły. Dwa banki poinformowały o **kłopotach ze sprzedażą bilonu** w zakresie wszystkich walut narodowych państw członkowskich UGW. Zasygnalizowane zostały również trudności ze sprzedażą za granicę guldenów holenderskich oraz pesety hiszpańskiej. W kolejnym banku problem sprawiło zgromadzenie minimalnej kwoty niezbędnej do przeprowadzenia transakcji sprzedaży w walucie narodowej (wysokość tej kwoty wynosiła 10.000 USD).

Kampania informacyjna

Kampanie promocyjno – informacyjne, w związku z wycofywaniem znaków pieniężnych nominowanych w walutach narodowych UGW i wprowadzaniem do obiegu banknotów i monet nominowanych w euro, **przeprowadzane były z największą intensywnością w ostatnim kwartale 2001 r.** Połowa z ankietowanych banków nie kontynuowała w 2002 r. specjalnej kampanii skierowanej do swoich klientów. Wykorzystywano jedynie materiały informacyjne, które były przygotowane w trakcie kampanii z 2001 r. Jeden z banków oferował informacje w swoim serwisie internetowym. W pozostałych bankach kampanie takie były nadal przeprowadzane, różniły się jednak od siebie. Do ich najważniejszych elementów zaliczono:

- informowanie klientów poprzez media (prasa, radio, telewizja);
- udostępnianie materiałów informacyjnych w placówkach banku (brozury, plakaty, ulotki);
- udostępnianie specjalnych serwisów informacyjnych na stronach internetowych banku i infolinii;
- wysyłanie pism informacyjnych do klientów banku;
- informowanie ustnie klientów o zasadach wymiany walut narodowych UGW.

Kampanie informacyjne przeprowadzone przez banki były udane i **przyniosły oczekiwane skutki**. Dzięki kampaniom nie odnotowano większych trudności związanych z wycofywaniem walut narodowych i wprowadzaniem do obiegu euro. Klienci banków prezentowali zadowolający stan wiedzy o euro i zaakceptowali zaistniałe zmiany. Również media wielokrotnie powoływały się na dostarczone przez banki informacje. Efektem przeprowadzonych działań była bardzo niska liczba reklamacji związanych z przewalutowaniem rachunków w walutach narodowych UGW na euro, a także brak kolejek przy kasach.

4

Wymiana walut narodowych państw UGW na euro

Pytania skierowane do banków dotyczyły przede wszystkim kwestii technicznych związanych z wymianą walut narodowych państw UGW na euro, jak okresu ich wymiany, wysokości opłat za wymianę, udziału poszczególnych walut oraz monet w procesie wymiany, oprocentowania rachunków po konwersji, możliwości wymiany walut przez cudzoziemców. Część pytań zahaczała o kwestie prawne związane z procesem wymiany walut, a mianowicie o postępowanie przy wymianie znacznych kwot pieniężnych, czy też zmianie warunków umów po konwersji.

Waluty najczęściej wymieniane

Według informacji dostarczonych przez ankietowane banki, najczęściej wymienianą walutą narodową państw UGW w 2002 r. była **marka niemiecka**.

W 3 bankach wielkość wymiany marek niemieckich w stosunku do innych walut narodowych, przekraczała 80%, w dwóch oscylowała wokół 60%. W dalszej kolejności plasowały się **franki francuskie, szylingi austriackie, liry włoskie oraz guldeny holenderskie**. Udział procentowy tych walut w ogólnej wartości wymienianych walut państw UGW różnił się w zależności od banku. W jednym z banków na drugim miejscu za marką niemiecką znalazł się gulden holenderski, w innym na tej pozycji uplasował się frank francuski, w jeszcze innym lir włoski.

Okres wymiany walut

Wymiana przez banki komercyjne walut narodowych na euro prowadzona była – zgodnie z wymogami *Ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro*¹⁵ – od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2002 r. i po tym okresie **nie była już kontynuowana**. Generalnie **największe zainteresowanie wymianą walut narodowych na euro** przypadło na początek i koniec 2002 r., tj. miesiące **styczeń, luty** oraz **grudzień**.

I tak według 3 banków szczególne nasilenie wymiany walut miało miejsce w I kwartale 2002 r. (ze szczególnym wskazaniem na styczeń i luty); dwa z ankietowanych banków wskazały I kwartał 2002 r. oraz grudzień; dwa kolejne wskazały styczeń i luty oraz grudzień 2002 r.; jeden z banków stwierdził, że największe zainteresowanie odnotował pod koniec IV kwartału 2002 r.

Wymiana walut dla cudzoziemców

Jeżeli chodzi o wymianę walut narodowych UGW na euro dla cudzoziemców, **dwie trzecie** spośród ankietowanych banków, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, **nie prowadziło takiej wymiany**. Powoływały się one na art. 7 *ustawy z 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia euro*, zgodnie z którym wymiana walut narodowych realizowana była na zlecenie osób fizycznych posiadających obywatelstwo polskie.

¹⁵ Dz.U. nr 63, poz. 640.

Dwa z ankietowanych banków prowadziły wymianę walut dla cudzoziemców. W jednym była ona możliwa wyłącznie dla osób posiadających rachunki w danym banku i po udokumentowaniu pochodzenia środków; w drugim nie stosowano żadnych ograniczeń. Jednak pomimo stworzonych możliwości w tym zakresie, banki te nie odnotowały większego zainteresowania wymianą ze strony cudzoziemców i tym samym nie dostarczyły informacji dotyczących walut najczęściej wymienianych przez cudzoziemców.

Próba wymiany fałszywych walut narodowych na euro

W 2002 r. 75% ankietowanych banków nie odnotowało prób wymiany fałszywych walut narodowych na euro, a pozostałe zarejestrowały jedynie pojedyncze przypadki. W jednym z banków odnotowano próbę wymiany fałszywych marek niemieckich – banknotu o nominale 100 DEM. Według kolejnego banku zdarzenia takie mieściły się w standardowych zdarzeniach związanych z obrotem walutowym.

W kilku bankach odnotowane zostały także pojedyncze przypadki płacenia fałszywymi banknotami euro. Jeden bank dokonał przyjęcia kilku fałszywych banknotów o nominalach 50 i 100 EUR. W kolejnym miało miejsce 8 przypadków płacenia fałszywymi banknotami euro o łącznej wartości 550 EUR. W następnym zanotowano także kilka przypadków płacenia fałszywymi banknotami euro (18 banknotów). Natomiast 5 z 8 ankietowanych banków nie odnotowało takich przypadków.

Wymiana znacznych kwot pieniężnych

W trakcie 2002 r. odnotowane zostały przypadki wymiany znacznych kwot pieniężnych wyrażonych w walutach narodowych państw UGW. Jednak nie wszystkie banki zasygnalizowały przeprowadzanie takich operacji. W bankach, w których następowała taka wymiana, stosowane były określone procedury mające za zadanie przeciwdziałać zjawisku tzw. prania brudnych pieniędzy.

Procedury te zostały opracowane stosownie do przepisów ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzania do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł¹⁶. Standardowa procedura w tym przypadku obejmuje wpisanie do odpowiedniego rejestru operacji wymiany kwot pieniężnych przekraczających 10 tys. EUR.

Oprócz procedur standardowych banki zastosowały również dodatkowo procedury wewnętrzne. Przykładowo w jednym z banków opracowane zostały specjalne wewnętrzne procedury w ramach „Programu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy”. Koordynator tego programu poinformował wszystkie jednostki banku o potencjalnych zagrożeniach związanych z procesem wymiany walut na euro oraz zachował z nimi ścisły kontakt w trakcie całego procesu wymiany. Inny bank nałożył na wszystkich pracowników prowadzących obsługę klienta obowiązek zachowania „wzmoczonej czujności” podczas realizacji operacji wymiany znacznych kwot pieniężnych na euro.

Jeżeli chodzi o stosowanie zasady konieczności wcześniejszego powiadomienia o wymianie wyższych sum, połowa z ankietowanych banków odpowiedziała, że nie były stosowane w tym zakresie żadne dodatkowe ograniczenia.

W pozostałych bankach zasada ta była stosowana, jednak wielkość sum, jak i termin powiadomienia różniły się w zależności od banku. W jednym z ankietowanych banków powiadomienie było konieczne w przypadku wypłaty gotówki z kasy o równowartości powyżej 100 tys. PLN. Inny bank wprowadził obowiązek wcześniejszego powiadomienia o wymianie w przypadku kwot o równowartości powyżej 5 tys. EUR. Kolejny z banków wprowadził wymóg wcześniejszego ustalenia w oddziale banku terminu dokonania jednorazowej wymiany lub wypłaty większej kwoty eu-

¹⁶ Dz.U. nr 116, poz. 1216.

ro. Wysokość kwoty uznawanej za „dużą” ustalana była przez oddział w oparciu o posiadane zapasy gotówki w euro pochodzące z zasilenia pierwotnego i skupu, mając na względzie zapewnienie wypłat oszczędności zgromadzonych na rachunkach klientów.

Udział monet w wymianie walut państw członkowskich

Generalnie udział monet w ogólnej wartości walut państw członkowskich UGW, przyjętych od ludności w ramach wymiany na euro w 2002 r., według danych dostarczonych przez ankietowane banki, **nie przekraczał 1%**. W 3 bankach kształtował się on na poziomie 0,1-0,2%, w innym wyniósł 0,31%. W pozostałych kształtował się również na niskim poziomie, nieprzekraczającym 1%.

Wysokość opłat za wymianę walut

Co do warunków wymiany walut w 2002 r. **w większości banków nie nastąpiła zmiana wysokości opłat za wymianę walut narodowych na euro w 2002 r.** Niektóre banki dokonały jednak takich zmian w trakcie 2002 r. (jeden z banków wprowadził podwyżkę opłat w styczniu 2002 r., inny w listopadzie 2002 r.).

Przykładowo zmiany te wyniosły:

- dla banknotów : wzrost opłaty z 1% do 2% wartości wymiany;
- dla monet: wzrost opłaty z 50% do 80% wartości wymiany.

W jednym z banków zmiany stawek prowizji zmieniały się kilkakrotnie w ciągu 2002 r.

Wszystkie ankietowane banki dokonywały wymiany walut narodowych na rzecz zainteresowanych, bez względu na to czy byli oni klientami konkretnego banku. **W większości z banków prowizje za wymianę walut narodowych na euro były jednakowe niezależnie od tego, czy wymiana była prowadzona dla osób posiadających rachunek w danym banku czy też nie.** Tylko 2 banki wprowadziły rozróżnienie w wysokości opłat, w zależności od statusu osoby wymieniającej. W bankach tych dla klientów przewidziane były niższe opłaty.

Przykładowo w jednym z banków stosujących zróżnicowanie wysokości opłat, w okresie od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2002 r., kształtowała się następująco:

- w przypadku wymiany banknotów walut narodowych krajów UGW na euro przy kwocie do wysokości 100 EUR stawka dla klientów banku wynosiła 0,2% wartości wymienionej kwoty i min. 3,5 PLN, natomiast dla pozostałych klientów wynosiła 0,5% wartości wymienionej kwoty i min. 10 PLN;
- w przypadku kwot powyżej wartości 100 EUR stawki te wynosiły odpowiednio dla klientów 0,7% wartości wymienionej kwoty i min. 10 PLN, natomiast dla pozostałych klientów 1,7% wartości wymienionej kwoty i 20 PLN;
- w przypadku wymiany monet stawki wynosiły 60% wartości wymienionej kwoty dla klientów banku i 80% wartości wymienionej kwoty dla pozostałych klientów.

Wypłata walut narodowych z rachunków w euro

Generalnie banki **nie odnotowały wypłat z rachunków utrzymywanych w euro kwot nominowanych w walutach narodowych w trakcie okresu podwójnego funkcjonowania walut narodowych i euro.** Tylko jeden z ankietowanych banków odnotował pojedyncze przypadki takich wypłat.

Świadczenia bezgotówkowe w walutach narodowych

W okresie od 1 stycznia do 28 lutego 2002 r. w 75% banków, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, nie odnotowano zgłaszania przez klientów zapotrzebowania na spełnienie świadczeń bezgotówkowych w walutach narodowych. Jeden z banków stwierdził, że zapotrzebowanie takie wystąpiło. Nie odnotowano jednak żadnych trudności z realizacją powyższych instrukcji płatniczych – bank dokonywał w tych przypadkach przewalutowania na euro. W kolejnym z banków bezgotówkowe zlecenia wyrażone w walutach narodowych akceptowane były do dnia, w którym dana waluta traciła status prawnego środka płatniczego.

Natomiast w okresie po 1 marca 2002 r. realizacja świadczeń bezgotówkowych w walutach narodowych miała miejsce sporadycznie. Siedem z 8 banków, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, nie realizowało świadczeń tego rodzaju ze względu na brak przypadków zgłaszania przez klientów zapotrzebowania na tego typu operacje. Tylko jeden z banków realizował świadczenia bezgotówkowe w walutach narodowych. Nie odnotował on żadnych trudności przy realizacji tego typu świadczenia, bowiem dokonywane było w tym przypadku przewalutowanie na euro.

Wpłaty walut narodowych na rachunki

W 2002 r. w większości banków odnotowano wpłaty przez klientów banku walut narodowych na rachunek bankowy. Nie stwierdzono jednak dużego zainteresowania takimi operacjami. Tylko w 2 ankietowanych bankach nie realizowano tego typu operacji, ponieważ prowadziły one tylko wymianę walut narodowych.

W bankach, które przeprowadzały tego typu transakcje okres w jakim je realizowano oraz zakres stosowanych ograniczeń różniły się od siebie. W 2 bankach dokonywanie wpłat w walutach narodowych na rachunki bankowe było możliwe tylko w okresie podwójnego obiegu tych walut i euro. Po terminie utraty przez walutę statusu prawnego środka płatniczego podane waluty narodowe należało najpierw wymienić na euro. Pozostałe banki nie stosowały takich ograniczeń czasowych. Banki nie zasygnalizowały również stosowania ograniczeń co do wielkości wpłacanej sumy.

Tylko 2 banki poinformowały o pobieraniu wyższej prowizji w odniesieniu do bilonu. Jeden bank nie udzielił informacji na temat.

Wielość rachunków w euro prowadzonych dla jednego klienta

Banki przeprowadziły z dniem 1 stycznia 2002 r. automatyczną konwersję rachunków nominowanych w walutach narodowych na euro. Z tego względu kwestia utrzymywania wielu rachunków w euro w przypadku tego samego klienta, po dokonaniu przewalutowania kilku rachunków prowadzonych w różnych walutach narodowych na rachunki w euro, była rozwiązywana w różny sposób, w zależności od banku.

W 2 ankietowanych bankach zgromadzone na rachunkach środki po przeliczeniu na euro były przenoszone na jeden rachunek prowadzony w euro, o ile klient nie wyraził wcześniej dyspozycji by otworzyć więcej niż jedno konto w euro. Informacje na ten temat zostały przekazane klientom w formie pisemnej.

Jeden z banków wprowadził rozróżnienie co do stosowanej procedury, w zależności od rodzaju rachunku. W przypadku rachunków osób fizycznych prowadzonych w różnych walutach narodowych wszystkie salda zostały po konwersji przeniesione na jeden rachunek w euro. Jeżeli chodzi o rachunki podmiotów gospodarczych salda poszczególnych rachunków zachowały po konwersji odrębność, chyba że klient wydał dyspozycję połączenia kilku rachunków w jeden.

W pozostałych bankach łączenie rachunków nie występowało automatycznie. Następowo na podstawie otrzymania przez bank dyspozycji wydanych przez klienta. Kwestia przekształcenia wielu rachunków prowadzonych w euro w jeden zależała w tym przypadku od decyzji klienta.

Oprocentowanie rachunków po konwersji

Oprocentowanie rachunków prowadzonych w walutach narodowych UGW oraz rachunków prowadzonych w euro w większości banków było jednakowe. Nie występowały więc problemy związane z oprocentowaniem rachunków prowadzonych w walutach narodowych po dokonaniu ich przewalutowania na euro, gdyż oprocentowanie nie wymagało zmiany. Banki, w których oprocentowanie to nie było jednakowe, przyjęły określone zasady związane z przewalutowaniem rachunków.

Jeden z banków kierował się zasadą, iż w przypadku rachunków oprocentowanych, ich oprocentowanie nie ulegało zmianie, natomiast rachunki nieoprocentowane przekształcane były w rachunki oprocentowane, zgodnie z obowiązującą stopą procentową dla oferty w euro.

W kolejnym banku, przed konwersją rachunków prowadzonych w walutach narodowych UGW na euro, dokonane zostało ujednoczenie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach dla wszystkich tych walut. Polegało ono na podwyższeniu oprocentowania środków pieniężnych na rachunkach we frankach francuskich i szylingach austriackich do poziomu, jaki był przyjęty dla środków w euro i markach niemieckich.

Inny z banków przy dokonywaniu konwersji przyjął założenie, że oprocentowanie rachunku po konwersji nie będzie niższe niż przed konwersją. Bank ten poinformował swoich klientów w formie pisemnej o sposobie przeprowadzania tej operacji.

Zmiana warunków umów po konwersji rachunków bankowych

Po przeliczeniu środków na rachunkach utrzymywanych w walutach narodowych na euro banki zdecydowały się **nie zmieniać innych warunków umów** w sprawie prowadzenia takich rachunków, co było zgodne z postanowieniami *ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro*.

5

Zmiana oferty banków

Podobnie jak w poprzednich latach ankietowane banki udzieliły odpowiedzi na pytania dotyczące:

- kształtowania się udziału depozytów i kredytów w euro w ogólnej wartości depozytów i kredytów walutowych w 2002 r. (analizą objęto zarówno osoby fizyczne, jak i podmioty gospodarcze),
- obsługi rachunków prowadzonych w euro w porównaniu z rachunkami prowadzonymi w innych walutach,
- oferty związanej z instrumentami pochodnymi i dłużnymi nominowanymi w euro,
- oferty usługowej w zakresie rozliczania transakcji handlu zagranicznego w euro.

Produkty i usługi bankowe oferowane w euro

W 2002 r., podobnie jak w poprzednim analizowanym okresie, **oferta banków w zakresie produktów i usług nominowanych w euro była bardzo szeroka**. Znalazły się w niej depozyty utrzymywane w euro (m.in. lokaty terminowe i rachunki bieżące), kredyty nominowane w euro (m.in. kredyty mieszkaniowe i kredyty budowlano-hipoteczne), instrumenty pochodne wyrażane w euro (głównie instrumenty typu *forward*), a w trzech przypadkach również instrumenty dłużne. Wszystkie analizowane banki oferowały ponadto usługi w zakresie rozliczania transakcji handlu zagranicznego.

Jak wynika z analizy, **3 ankietowane banki poszerzyły swoją ofertę w zakresie produktów i usług nominowanych w euro w 2002 r.**, w stosunku do roku poprzedniego. Jeden z tych banków zaproponował swoim klientom m.in.: kredyty gotówkowe i mieszkaniowe (w przypadku osób fizycznych), kredyty inwestycyjne, kredyty obrotowe, kredyty ze środków EBOR, kredyty na prefinansowanie kontraktu eksportowego, kredyt hipoteczny, gwarancje bankowe i poręczenia (w przypadku podmiotów gospodarczych). W ofercie innego banku (z powyższych trzech) znalazły się dodatkowo kredyty gotówkowe, kredyty samochodowe oraz kredyty hipoteczne dla klientów indywidualnych.

W trzecim z banków wprowadzono natomiast lokaty promocyjne w euro związane z wymianą walut narodowych państw UGW na nową walutę, specjalne „lokaty dynamicznego oszczędzania” w euro oraz kartę VISA Classic w euro. Bank ten przeprowadził również zmiany w organizacji sprzedaży produktów i usług (m.in. zwiększył liczbę placówek oferujących preferencyjne kredyty w euro ze środków EBOR dla małych i średnich przedsiębiorstw), co w rezultacie przyczyniło się do zwiększenia poziomu świadczonych usług.

W odróżnieniu od 2001 r., **zdecydowana większość badanych banków nie stosowała specjalnych bodźców finansowych**, mających na celu skłonienie klientów do korzystania z produktów i usług nominowanych w euro. Tylko jeden z banków poinformował, iż w 2002 r. prowadził działania zmierzające do zachęcenia klientów do zamiany waluty depozytu z dolara amerykańskiego na euro. W tym celu bank ten proponował promocyjną 2- lub 3-letnią lokatę dynamicznego oszczędzania w euro o korzystniejszym oprocentowaniu od oprocentowania lokat w dolarach. Osobom zainteresowanym taką propozycją oferowano korzystne warunki zamiany waluty depozytu.

Oferta depozytowa

W 2002 r. wszystkie analizowane banki posiadały w swojej ofercie depozyty nominowane w euro, zarówno rachunki bieżące, jak i lokaty terminowe. Porównując odpowiedzi banków z 2001 i 2002 r. należy stwierdzić, że w większości przypadków tendencje odnotowane w 2001 r. zaobserwowano również w 2002 r.

Podobnie jak w 2001 r., na przestrzeni czterech kwartałów analizowanego okresu w zdecydowanej większości banków (7) **depozyty w euro cieszyły się większym zainteresowaniem klientów korporacyjnych** niż klientów indywidualnych. Świadczy o tym wyższy wartościowy udział rachunków euro w ogólnej wartości rachunków walutowych w przypadku podmiotów gospodarczych niż w przypadku osób fizycznych. Tylko w jednym banku udział depozytów euro utrzymywanych przez osoby fizyczne w ogólnej wartości depozytów walutowych był większy niż analogiczny udział depozytów podmiotów gospodarczych.

Jednak popularność takich depozytów właśnie **wśród osób fizycznych** wykazywała **tendencję zwyżkową** w kolejnych kwartałach 2002 r. Dotyczyło to 5 z 8 ankietowanych banków. W 2 innych bankach zainteresowanie klientów indywidualnych depozytami w euro było zróżnicowane, przy czym w każdym z nich było wyższe na koniec 2002 r. w porównaniu z pierwszym kwartałem 2002 r. Została więc utrzymana tendencja rosnąca zaobserwowana w 2001 r. Tylko jeden bank odnotował niewielki spadek udziału takich rachunków w analizowanym okresie.

W 2002 r. **udział depozytów osób fizycznych** nominowanych w euro w ogólnej wartości depozytów walutowych utrzymywanych przez osoby fizyczne kształtował się **w 2 bankach w przedziale od 39% do 52%, w 2 kolejnych: od 30% do 39%, w 4 pozostałych bankach: od 18% do 30 %**. W porównaniu z 2001 r. udział ten w badanym okresie był zdecydowanie większy.

W przypadku **podmiotów gospodarczych** (niefinansowych) dynamika udziału depozytów euro w ogólnej wartości depozytów walutowych w 2002 r., podobnie jak w 2001 r., **kształtowała się w różny sposób** w poszczególnych bankach. W 7 bankach udział ten nie wykazał jednoznacznego trendu, utrzymując się na zróżnicowanym poziomie w poszczególnych kwartałach badanego okresu:

- w 4 z powyższych 7 banków był on niższy w ostatnim kwartale 2002 r. w porównaniu z pierwszym kwartałem 2002 r.,
- w 3 pozostałych bankach – wyższy.

We wszystkich 7 bankach w trzecim kwartale 2002 r. nastąpił wzrost udziału depozytów w euro. Wzrost ten był poprzedzony spadkiem udziału takich rachunków w drugim kwartale. Tylko w jednym ankietowanym banku (ósmym) wystąpiła tendencja rosnąca w kolejnych kwartałach badanego okresu.

Udział rachunków euro podmiotów gospodarczych w całości depozytów walutowych kształtował się w 2002 r. w przedziale 45%-77% w 7 bankach. Tylko w jednym banku w ciągu całego roku **nie przekroczył on poziomu 22%**.

Wszystkie 8 banków, które wzięło udział w ankiecie, w odpowiedziach dotyczących oferty depozytowej uwzględniło podział na rachunki bieżące i lokaty terminowe nominowane w euro. Stosowne dane banki przekazały w rozbiciu na osoby fizyczne i podmioty gospodarcze.

We wszystkich analizowanych bankach **rachunki bieżące nominowane w euro** cieszyły się **większym zainteresowaniem podmiotów gospodarczych** niż osób fizycznych. W przypadku **lokatek terminowych** taka sama prawidłowość dotyczyła **większości banków** (6 z 8). Tylko w jednym banku lokaty takie uzyskały zdecydowanie większą popularność wśród klientów indywidualnych, natomiast w innym nie zaobserwowano jednoznacznego trendu w tym zakresie. Podobna tendencja miała miejsce w 2001 r.

- *Rachunki bieżące i lokaty terminowe osób fizycznych*

W ponad połowie banków (5) udział lokat terminowych utrzymywanych przez osoby fizyczne w euro w ogólnej wartości rachunków walutowych był we wszystkich kwartałach 2002 r. niższy od analogicznego udziału rachunków bieżących. W pozostałych 3 bankach był on wyższy. Jednak w zdecydowanej większości banków (w 7 na 8) zainteresowanie osób fizycznych lokatami terminowymi w euro wzrosło na koniec 2002 r. (w porównaniu z I kwartałem 2002 r.). Tylko jeden bank na koniec IV kwartału odnotował mniejszy udział lokat terminowych w euro od udziału odnotowanego na końcu I kwartału.

Natomiast udział rachunków bieżących utrzymywanych w euro przez osoby fizyczne kształtował się na zróżnicowanym poziomie we wszystkich bankach w ciągu 2002 r. (w 5 bankach wzrósł na koniec badanego okresu w porównaniu z pierwszym kwartałem, a w trzech – obniżył się).

- *Rachunki bieżące i lokaty terminowe podmiotów gospodarczych*

W 2 bankach udział rachunków bieżących utrzymywanych przez podmioty gospodarcze w euro był wyższy w całym 2002 r. od analogicznego udziału lokat terminowych. W pozostałych sześciu poziom ten był zróżnicowany w zależności od poszczególnych kwartałów. W większości banków (6) udział rachunków bieżących zwiększył się na koniec badanego okresu w porównaniu z początkiem 2002 r. (2 banki odnotowały spadek w tym zakresie). W tym samym okresie udział lokat terminowych wzrósł w 4 bankach. W pozostałych czterech zmniejszył się.

Jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez banki, zainteresowanie depozytami nominowanymi w euro było ogółem wyższe w 2002 r. w porównaniu z 2001 r. Jeden z banków wskazał na ponadtrzykrotny wzrost wartościowego udziału rachunków w euro w całości rachunków walutowych. Tendencja ta odnosiła się zarówno do klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych. Jeden z banków zasygnalizował, że choć zainteresowanie klientów indywidualnych depozytami wzrosło, to zainteresowanie klientów instytucjonalnych było mniejsze niż w poprzednim analizowanym okresie. W innym z ankietowanych banków popularność depozytów nominowanych w euro – zarówno wśród podmiotów gospodarczych, jak i osób fizycznych – było porównywalne z 2001 r. Jeden z banków nie udzielił informacji na ten temat.

Jak wynika z analizy banki prowadzą wszystkie rachunki walutowe w oparciu o jednolite standardy, wysoko przez nie oceniane. Dlatego poziom obsługi zarówno rachunków prowadzonych w euro, jak i w innych walutach jest jednakowy. Większość banków (6) nie sygnalizowała zmian jakościowych w obsłudze rachunków nominowanych w euro w porównaniu z 2001 r. Tylko 2 banki odnotowały poprawę w tym zakresie. W jednym z nich wiązało się to z zakończeniem integracji technologii, pozwalającej na podniesienie jakości obsługi wszystkich rachunków oraz łatwiejszy dostęp klientów do oferty banku. Drugi z banków poinformował, że jakość obsługi rachunków nominowanych w euro stale wzrasta ze względu na wzrost zainteresowania tą walutą.

Depozyty walutowe sektora bankowego

Biorąc pod uwagę dane NBP o strukturze depozytów euro sektora bankowego, należy stwierdzić, iż podobnie jak w 2001 r., również w 2002 r. udział depozytów nominowanych w euro w całości depozytów walutowych był większy w przypadku podmiotów gospodarczych niż osób fizycznych (zob. tabela 1).

Niemniej jednak w porównaniu z poprzednim okresem objętym analizą, w 2002 r. nastąpił znaczący wzrost zainteresowania klientów indywidualnych depozytami nominowanymi w nowej walucie europejskiej. W kolejnych kwartałach badanego okresu udział depozytów euro osób fizycznych wzrósł o 23 pkt. proc. w I i III kwartale, o ponad 25 pkt. proc. w II kwartale oraz o 12 pkt. proc. w IV kwartale 2002 r. w porównaniu z analogicznymi kwartałami 2001 r. (zob. wy-

kres 1). Dodatkowo, w kolejnych kwartałach badanego okresu udział ten wykazywał tendencję rosnącą, utrzymując się w przedziale: 24% – 29%.

Podobnie zainteresowanie podmiotów gospodarczych rachunkami euro, mimo iż było już wysokie w 2001 r., w badanym okresie **jeszcze wzrosło** (odpowiednio o 14 pkt. proc. w I kwartale, o 16,4 pkt. proc. w II kwartale, o 19 pkt. proc. w III kwartale oraz o 2 pkt. proc. w IV kwartale w porównaniu z analogicznymi kwartałami 2001 r.). W ciągu 2002 r. wysokość udziału depozytów utrzymywanych w euro przez podmioty gospodarcze była jednak zróżnicowana i kształtowała się w przedziale: 48,4% – 58% (zob. wykres 2).

Generalnie w czterech kolejnych latach funkcjonowania euro, można zauważyć **coraz większe zainteresowanie osób fizycznych i podmiotów gospodarczych depozytami utrzymywymi w tej walucie**. Największy wzrost popularności tych depozytów nastąpił zwłaszcza pod koniec 2001 r. oraz w 2002 r. (tj. odpowiednio w okresie najbardziej intensywnych przygotowań do wprowadzenia euro gotówkowego oraz już po wprowadzeniu nowego pieniądza i wycofaniu dotychczasowych walut państw strefy euro).

Niezależnie od zaobserwowanych tendencji, w całym 2002 r., podobnie jak w 2001 r., **największym zaufaniem osób fizycznych nadal cieszyły się depozyty utrzymywane w dolarach amerykańskich** (zob. tabela 1). W kolejnych kwartałach 2002 r. udział takich depozytów w całości rachunków walutowych jednak malał, kształtując się w przedziale: 66%–71% (tj. poniżej poziomu odnotowanego w 2001 r.).

W przypadku **podmiotów gospodarczych** utrzymała się tendencja odnotowana po raz pierwszy w IV kwartale 2002 r., tj. **wyższego udziału depozytów nominowanych w euro w całości depozytów walutowych w porównaniu z analogicznym udziałem rachunków dolarowych**. Udział depozytów utrzymywanych przez podmioty gospodarcze w dolarach amerykańskich kształtował się w zróżnicowany sposób w ciągu 2002 r., utrzymując się w przedziale 31%–38% (zob. tabela 1).

Tabela 1

Udział dwóch głównych walut w całości depozytów walutowych w Polsce w 2002 r. (w %)

WALUTA	I kwartał 2002		II kwartał 2002		III kwartał 2002		IV kwartał 2002	
	osoby fizyczne*	podmioty gospodarcze**	osoby fizyczne*	podmioty gospodarcze**	osoby fizyczne*	podmioty gospodarcze**	osoby fizyczne*	podmioty gospodarcze**
USD	71	35	70,4	36,2	70	31	66	38
EUR	24	49	26,1	48,4	27	58	29	53

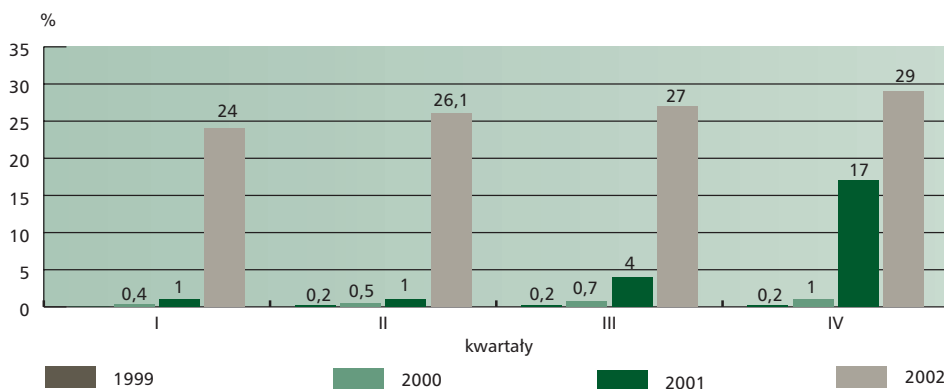
* Udział depozytów utrzymywanych w danej walucie (euro lub dolarze amerykańskim) przez osoby fizyczne w całości depozytów walutowych osób fizycznych

** Udział depozytów utrzymywanych w danej walucie (euro lub dolarze amerykańskim) przez podmioty gospodarcze w całości depozytów walutowych podmiotów gospodarczych.

Źródło: dane NBP.

Wykres 1

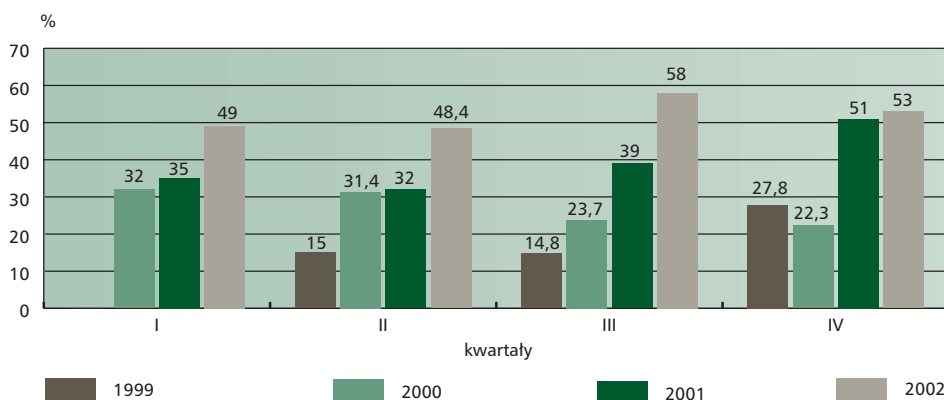
Udział depozytów utrzymywanych w euro przez osoby fizyczne w całości depozytów walutowych w latach: 1999, 2000, 2001 i 2002



Źródło: dane NBP (brak danych za I kwartał 1999 r.).

Wykres 2

Udział depozytów utrzymywanych w euro przez podmioty gospodarcze w całości depozytów walutowych w latach: 1999, 2000, 2001 i 2002



Źródło: dane NBP (brak danych za I kwartał 1999 r.).

Oferta kredytowa

W 2002 r. banki udzielały kredytów nominowanych w euro zarówno osobom fizycznym, jak i podmiotom gospodarczym. W porównaniu z 2001 r., w analizowanym okresie liczba banków, w których udział kredytów nominowanych w euro w ogólnej wartości kredytów walutowych był wyższy w przypadku osób fizycznych niż podmiotów gospodarczych, zmniejszyła się do 4 banków. W pozostałych czterech kredyty nominowane w euro cieszyły się większym zainteresowaniem klientów instytucjonalnych niż indywidualnych.

W większości analizowanych banków (w 7 z 8) w ciągu 2002 r. odnotowano **spadek udziału kredytów udzielanych osobom fizycznym w euro** w całości kredytów walutowych. W przypadku jednego banku wysokość udziału takich depozytów kształtowała się na zbliżonym poziomie we wszystkich kwartałach 2002 r. Jak wynika z odpowiedzi banków, udział ten w analizowanym okresie utrzymywał się w przedziale: 80-94% w 2 bankach, 54-71% w 2 bankach, 20-51% w 3 bankach natomiast w jednym banku nie przekroczył 8%.

W przypadku podmiotów gospodarczych nie można określić jednoznacznego trendu w kształtowaniu się udziału kredytów nominowanych w euro w ogólnej wartości kredytów walutowych udzielanych tym podmiotom. Tylko w jednym banku miał miejsce systematyczny wzrost udziału takich kredytów w ciągu całego 2002 r. W pozostałych bankach (7) udział ten kształtował się w zróżnicowany sposób w poszczególnych kwartałach 2002 r.

Jednak w większości analizowanych banków kredyty w euro cieszyły się większą popularnością wśród podmiotów gospodarczych w IV aniżeli w I kwartale 2002 r. Sytuacja taka miała miejsce w 6 z 8 banków. W ciągu 2002 r. udział kredytów udzielonych podmiotom gospodarczym w nowej walucie w całości kredytów walutowych kształtował się na poziomie: 46%-77% w 7 bankach oraz 36%-39% w jednym banku.

W porównaniu z 2001 r., w 2002 r. ogólne zainteresowanie kredytami nominowanymi w euro w większości banków wzrosło. Tylko jeden z banków zdecydowanie odnotował zmniejszenie udziału kredytów w euro w całości kredytów walutowych oraz zmniejszenie dynamiki akcji kredytowej w euro zarówno w stosunku do kredytów na cele konsumpcyjne, kredytów mieszkaniowych dla klientów indywidualnych, jak i kredytów związanych z działalnością gospodarczą. W 2 bankach w ciągu 2002 r. zmniejszył się przyrost udziału kredytów w euro udzielanych klientom detalicznym, natomiast zainteresowanie kredytami w tej walucie wśród podmiotów gospodarczych utrzymywało się na wysokim poziomie. Okresem największego wzrostu zainteresowania ofertą kredytową w euro była głównie pierwsza połowa 2002 r.

Instrumenty terminowe nominowane w euro

Oferta ankietowanych banków w zakresie transakcji terminowych nominowanych w euro była dość zróżnicowana. Jeden z ankietowanych banków proponował swoim klientom wyłączenie transakcje typu *forward*. Pozostałe banki posiadały w swojej ofercie kilka instrumentów. Jeden bank nie udzielił informacji na ten temat. Wśród instrumentów zaproponowanych przez banki można wymienić m.in.:

- transakcje terminowe typu *forward* (7 banków),
- transakcje *non delivery forward* (1 bank),
- transakcje *forward rate agreements* (3 banki),
- swapy stopy procentowej *interest rate swaps* (4 banki),
- swapy dwuwalutowe *cross-currency interest rate swaps* (4 banki),
- opcje walutowe (5 banków).

Większość z banków nie zmieniła swojej oferty w zakresie transakcji terminowych nominowanych w euro w 2002 r. w porównaniu z 2001 r. Tylko 3 ankietowane banki poinformowały o wprowadzeniu do swojej oferty nowych produktów.

Instrumenty dłużne nominowane w euro

W 2002 r. sytuacja w zakresie oferty obligacji i innych instrumentów dłużnych nominowanych w euro była zbliżona do sytuacji odnotowanej w poprzednim analizowanym okresie. Podobnie jak w 2001 r. ponad połowa banków (5 z 8) nie zaproponowała swoim klientom obligacji ani innych instrumentów dłużnych nominowanych w euro. Jeden z tych banków poinformował o przeprowadzeniu emisji obligacji aranżowanych pomiędzy dwoma wskazanymi podmiotami bez zaangażowania kapitałowego banku.

W ofercie pozostałych 3 banków, które wzięły udział w ankiecie, znalazły się instrumenty dłużne nominowane w euro. Wśród nich można wymienić:

- obligacje przedsiębiorstw,
- euroobligacje,
- niemieckie bony skarbowe,
- listy zastawne.

Dwa z powyższych banków poszerzyły swoją ofertę w stosunku do 2001 r.

Pomimo niewielkiej liczby banków proponujących instrumenty dłużne nominowane w euro, **ponad połowa wszystkich analizowanych banków (5 z 8) odnotowała wzrost zainteresowania klientów takimi instrumentami w 2002 r., w stosunku do 2001 r.** Jeden z banków poinformował jednak, że popularność tych produktów była uwarunkowana zabezpieczeniem ryzyka kursowego.

Transakcje handlu zagranicznego

Podobnie jak w 2001 r., również w analizowanym okresie **oferta usług banku w zakresie transakcji handlu zagranicznego w euro była szeroka**, analogicznie do oferty proponowanej w innych walutach. Znalazły się w niej m.in.: polecenia wypłaty, akredytywa dokumentowa, inkaso, poręczenia wekslowe, gwarancje bankowe, skup i sprzedaż czeków itp.

Na ogół wszystkie transakcje handlu zagranicznego w 2002 r. rozliczane były w euro. Dwa banki zaznaczyły, iż w przypadku gdy rozliczenia następowały w walutach narodowych państw UGW, kwoty były przeliczane na euro.

Większość banków nie odnotowała wzmożonej presji klientów na rozliczanie transakcji handlu zagranicznego w euro. Jeden z banków zaobserwował niewielki nacisk klientów na rozliczanie takich transakcji w nowej walucie, co nie miało jednak negatywnego wpływu na oferowane usługi. Banki nie informowały również o dodatkowych potrzebach klientów w zakresie handlu zagranicznego, których nie byłby w stanie zaspokoić.

Rola euro w dokonywaniu płatności w obrocie z zagranicą

Na podstawie danych NBP dotyczących **struktury walutowej wybranych aktywów i pasywów zagranicznych systemu bankowego**, w 2002 r. można zaobserwować **wyraźnie dominującą rolę euro** – w porównaniu z innymi walutami – **w wyrażaniu zobowiązań polskiego systemu bankowego** (zob. Załącznik 1 w Aneksie statystycznym). Podobna tendencja, choć nieco słabsza, wystąpiła w 2001 r., zwłaszcza na koniec IV kwartału, kiedy udział euro w wyrażaniu zobowiązań polskiego systemu bankowego wyniósł 40,67%. Analogiczny udział jednolitej waluty europejskiej w ciągu całego 2002 r. kształtował się powyżej 44%. Oznacza to wzrost udziału euro, w porównaniu z poprzednim analizowanym okresem, odpowiednio o: 18,6 pkt. proc. w I kwartale 2002 r., 16,7 pkt. proc. w II kwartale 2002 r., 11 pkt. proc. w III kwartale 2002 r. oraz 3,8 pkt. proc. w IV kwartale 2002 r.

W porównaniu z 2001 r. **rola dolara amerykańskiego zmniejszyła się**. Na koniec IV kwartału 2002 r. udział tej waluty w wyrażaniu zobowiązań polskiego systemu bankowego wyniósł 19,81%, co oznacza spadek o około 7 pkt. proc. w porównaniu z ostatnim kwartałem 2001 r. W analizowanym okresie nastąpił zatem dalszy wzrost różnicy pomiędzy udziałem dolara amerykańskiego i euro w wyrażaniu zobowiązań systemu bankowego, na korzyść euro.

Analiza **struktury walutowej należności systemu bankowego w 2002 r.** wskazuje kolejny rok z rzędu na wyraźną **dominację dolara amerykańskiego** w ich wyrażaniu. Udział tej waluty w czterech kwartałach 2002 r. kształtował się powyżej 54% (zob. Załącznik 1 w Aneksie statystycz-

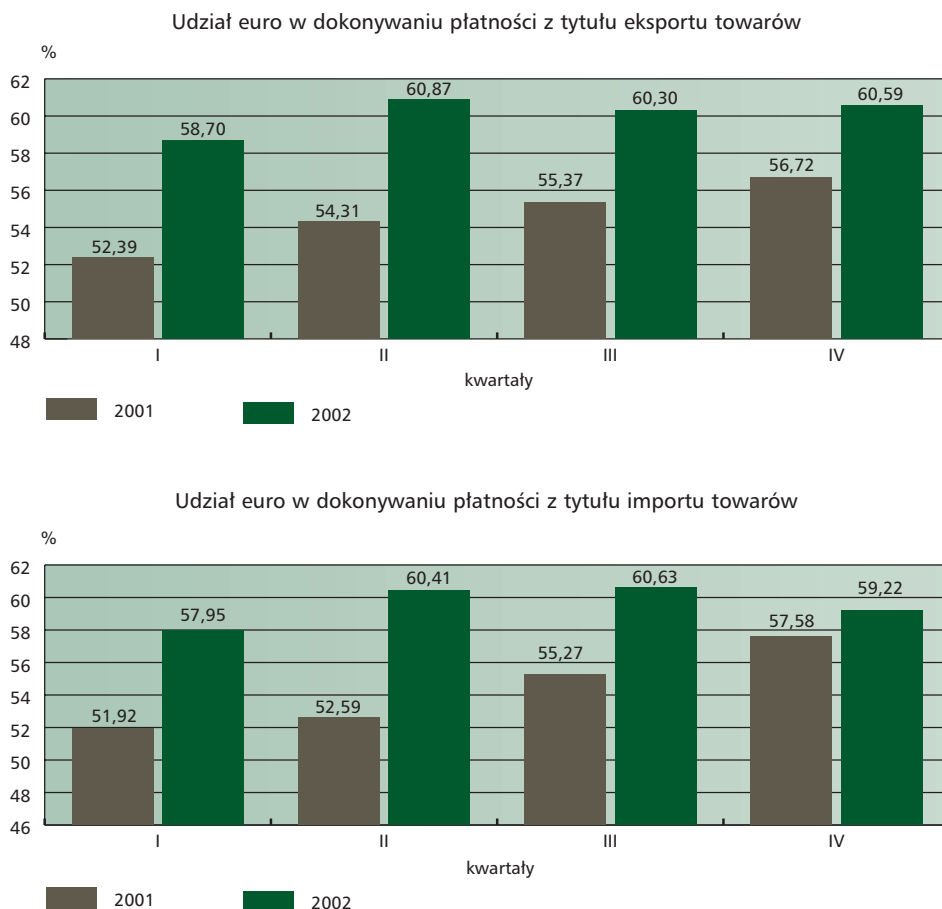
nym). W badanym okresie rola euro nie zmieniła się znacząco w porównaniu z 2001 r. W II i IV kwartale 2002 r. udział euro w wyrażaniu należności systemu bankowego wyniósł odpowiednio 29,6% i 30,7%, co oznacza niewielki wzrost udziału tej waluty w porównaniu z analogicznym okresem w 2001 r. (28,2% w II i IV kwartale 2001 r.). Jednak w I i III kwartale badanego okresu udział ten był nieco mniejszy od analogicznego udziału w I i III kwartale 2001 r. (odpowiednio 29,1% oraz 29,2% w I i III kwartale 2002 r. w porównaniu z 29,5% w I i III kwartale 2001 r.).

Analiza bilansu płatniczego pod względem struktury walutowej płatności towarowych, zarówno eksportu, jak i importu towarów, dokonanych w 2002 r. w porównaniu z 2001 r., wskazuje na wzrost udziału euro w realizacji tych płatności (średnio o około 5,5 pkt. proc. w przypadku eksportu i około 5,2 pkt. proc. w przypadku importu towarów). Średni udział euro w wyrażaniu tego rodzaju płatności w 2002 r. kształtował się na poziomie 60,2% w przypadku eksportu towarów oraz 59,6% w imporcie towarowym. W analizowanym okresie analogiczny udział dolara amerykańskiego zmniejszył się średnio o 3,9 pkt. proc. w odniesieniu do eksportu towarów oraz 3,4 pkt. proc. – w odniesieniu do importu towarów w porównaniu z 2001 r. (zob. Załącznik 2 w Aneksie statystycznym).

Tendencje występujące w zakresie struktury walutowej płatności usługowych kształtowały się w podobny sposób, jak płatności towarowych. Średni udział euro w wyrażaniu tych płatności w 2002 r., w porównaniu z 2001 r., wzrósł o 7,6 pkt. proc. po stronie wpływów (do poziomu 44,3%) i o 8,3 pkt. proc. po stronie wypłat (do poziomu 47,1%). Analogiczny udział dolara amerykańskiego zmniejszył się po stronie wpływów z tytułu płatności usługowych, o 6,1 pkt. proc., natomiast zwiększył się po stronie wypłat, o 2,1 pkt. proc. (zob. Załącznik 3 w Aneksie statystycznym).

Wykres 3

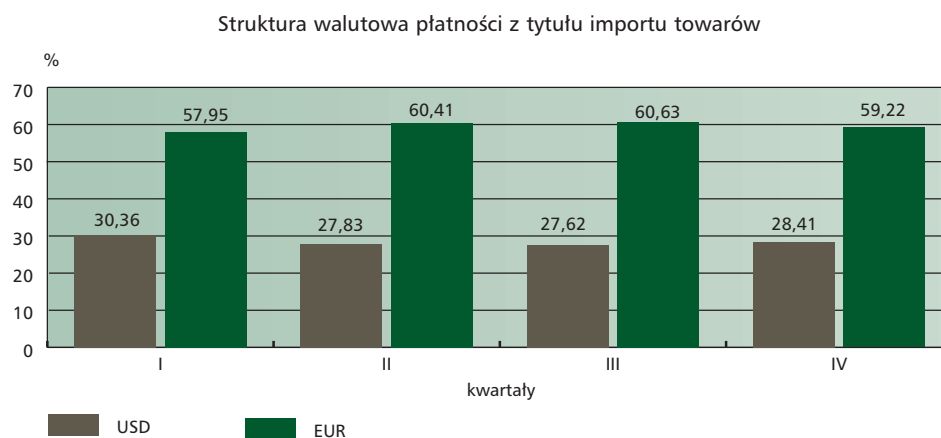
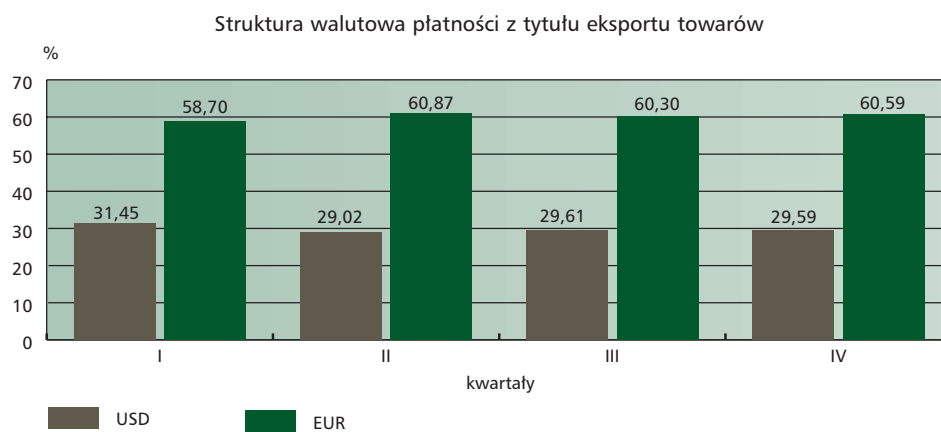
Rola euro w dokonywaniu płatności towarowych w Polsce w 2001 i 2002 r.



Źródło: dane NBP.

Wykres 4

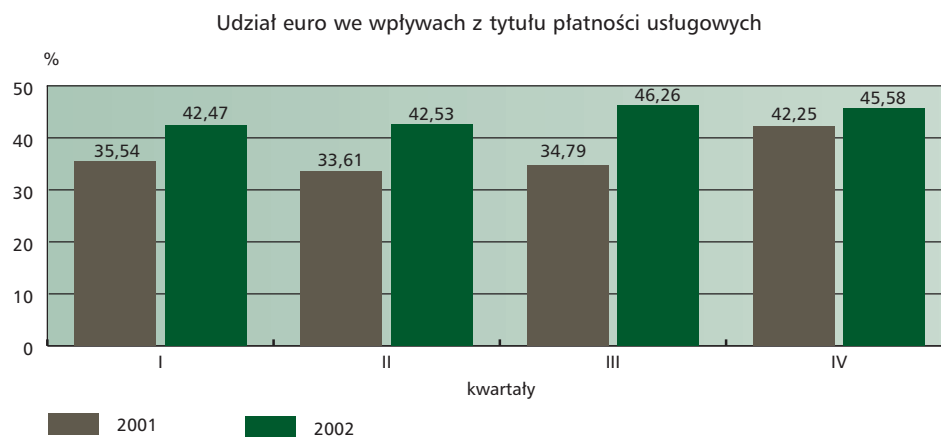
Rola euro w dokonywaniu płatności towarowych w Polsce w 2002 r.



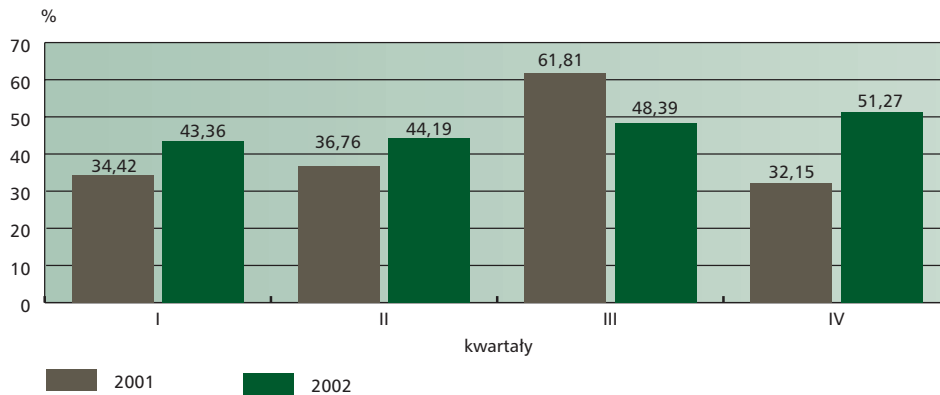
Źródło: dane NBP.

Wykres 5

Rola euro w dokonywaniu płatności usługowych w Polsce w 2001 i 2002 r.



Udział euro w wypłatach z tytułu płatności usługowych

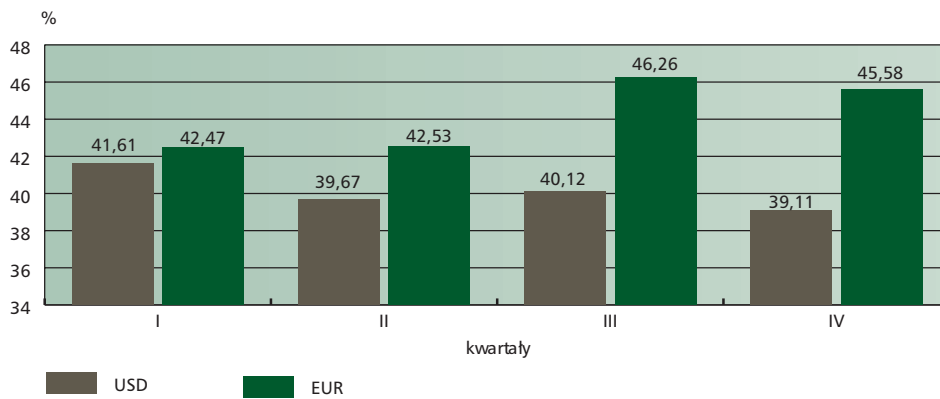


Źródło: dane NBP.

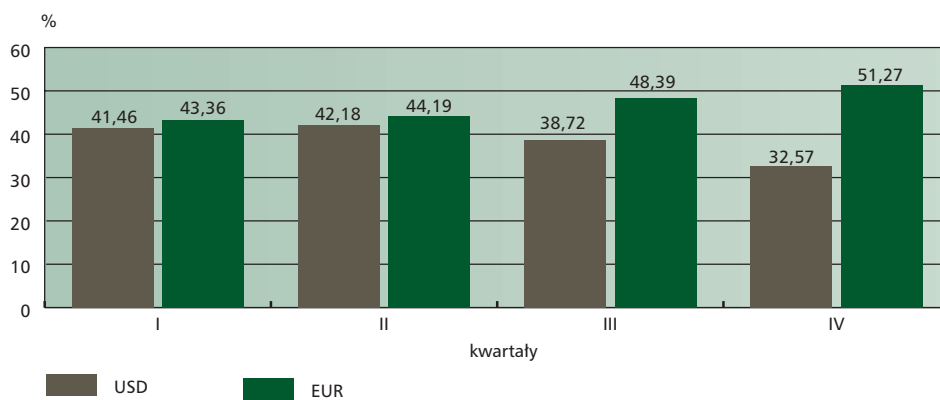
Wykres 6

Rola euro w dokonywaniu płatności usługowych w Polsce w 2002 r.

Struktura walutowa wpływów z tytułu płatności usługowych



Struktura walutowa wypłat z tytułu płatności usługowych



Źródło: dane NBP.

6 Systemy płatności

Zestaw pytań zadanych bankom w zakresie systemów płatności obejmował kwestie:

- zmiany warunków zarządzania ryzykiem operacyjnym, ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stopy procentowej w banku,
- ewolucji współpracy polskich banków z bankami zagranicznymi w zakresie realizacji, za ich pośrednictwem, płatności w euro,
- dokonywania rozliczeń w euro poprzez sieć banków-korespondentów oraz systemy euro-clearingowe,
- warunków dokonywania płatności transgranicznych i krajowych w euro (wielkość, wartość oraz koszt i czas realizacji).

Warunki zarządzania ryzykiem w banku

Większość banków uznała, że wprowadzenie banknotów i monet euro nie wpłynęło znacząco (pozytywnie lub negatywnie) na poziom oraz zarządzanie ryzykiem walutowym i stopy procentowej. Zauważony przez banki pozytywny wpływ wprowadzenia gotówki euro wynikał głównie ze zwiększonego zainteresowania klientów lokatami i kredytami w tej walucie. Nieliczne banki wspomniały także o innych aspektach: korzystnym wpływie wprowadzenia gotówki euro na zarządzanie płynnością walutową oraz ryzykiem kursowym ze względu na szerszy dostęp do euro, możliwości utrzymywania niższych stanów kasowych w walutach krajowych oraz prostszej obsłudze transakcji realizowanych w innych walutach.

Sam proces wprowadzania euro do obrotu gotówkowego, rozpoczęty z dniem 1 stycznia 2002 r., w przypadku większości banków komercyjnych nie spowodował wzrostu ryzyka operacyjnego. Tylko nieliczne banki zwróciły uwagę na niewielki wzrost tego ryzyka w początkowym okresie wprowadzania gotówki euro, co wynikało z konieczności dostosowania infrastruktury informatycznej w zakresie obsługi operacji gotówkowych, a także odpowiedniego przygotowania pracowników banków (szkolenia).

Współpraca z bankami zagranicznymi w zakresie realizacji płatności w euro

W 2002 r., podobnie jak w 2001 r., polskie banki komercyjne koncentrowały się na zwiększeniu efektywności realizacji operacji bankowych w skali międzynarodowej. Warunki dokonywania rozliczeń w walutach obcych, zwłaszcza poprzez korzystanie z sieci banków korespondentów oraz pośrednie uczestnictwo w europejskich systemach rozliczeniowych mają istotny wpływ na poziom atrakcyjności oferty usługowej sektora bankowego w Polsce.

Wszystkie podmioty reprezentowane w grupie 8 ankietowanych banków posiadają rachunki korespondenckie nostro w bankach krajów członkowskich UE. Liczba banków w krajach UE, w których ankietowane banki utrzymywały takie rachunki wyniosła średnio 18 (w 2001 r. było ich 17). Jednakże, można zaobserwować znaczne różnice w poszczególnych instytucjach. W ankietowanej grupie banków maksymalna liczba posiadanych rachunków korespondenckich wyniosła 31 (31 w 2001 r.), natomiast minimalna 5 (6 w 2001 r.).

Zmiany w zakresie współpracy z bankami korespondentami w krajach UE

W 2002 r. banki nie dokonały znaczących zmian w zakresie współpracy z bankami-korespondentami. Połowa ankietowanych banków nie wprowadziła żadnych zmian. Spośród 8 ankietowanych banków trzy zmniejszyły liczbę swoich rachunków w bankach zagranicznych, a jeden bank otworzył nowy rachunek. Banki zamykały swoje rachunki zagranicą głównie z uwagi na dążenie do racjonalizacji kosztów (niskie obroty na rachunkach, niekorzystne warunki cenowe za prowadzenie usług clearingowych) oraz zawarte umowy dotyczące wykonywania usług rozliczeniowych na specjalnych warunkach (np. *Low Value Payments*).

Z informacji przekazanych przez analizowane banki wynika, że nie odnotowały one w 2002 r. żadnych trudności we współpracy z bankami-korespondentami w strefie euro. Wskazywać to może na duże zaawansowanie współpracy banków oraz prawidłową adaptację waluty euro.

Wpływ euro na wzrost konkurencyjności usług banków-korespondentów

W 2002 r. w 5 z 8 ankietowanych bankach zanotowano dalsze obniżenie opłat pobieranych przez ich banki-korespondentów za realizację rozliczeń transgranicznych, co przyczyniło się do wzrostu konkurencyjności usług świadczonych przez banki-korespondentów. Trzy banki nie zanotowały żadnych zmian w tym zakresie. Jeden bank zwrócił uwagę na fakt, że jednocześnie ze spadkiem opłat pobieranych przez banki-korespondentów za realizację przelewów transgranicznych wprowadzona została dodatkowa opłata za źle sformatowane depesze swiftowe (tzw. non-STP).

Wraz z wprowadzeniem euro banki-korespondenci rozpoczęły rozszerzanie swoich ofert produktowych o możliwość zawierania transakcji na instrumentach pochodnych nominowanych w euro.

Korzystanie z systemów rozliczeniowych w euro

Większość banków (6 z 8) zadeklarowało korzystanie z systemów rozliczeniowych za pośrednictwem swoich banków korespondentów (w 2001 r. tylko połowa banków korzystała z takich systemów). Dwa banki odpowiedziały, że nie używają wcale systemów rozliczeniowych w euro. Nie odnotowano żadnych zmian w warunkach korzystania z tych systemów w 2002 r., w porównaniu z 2001 r.

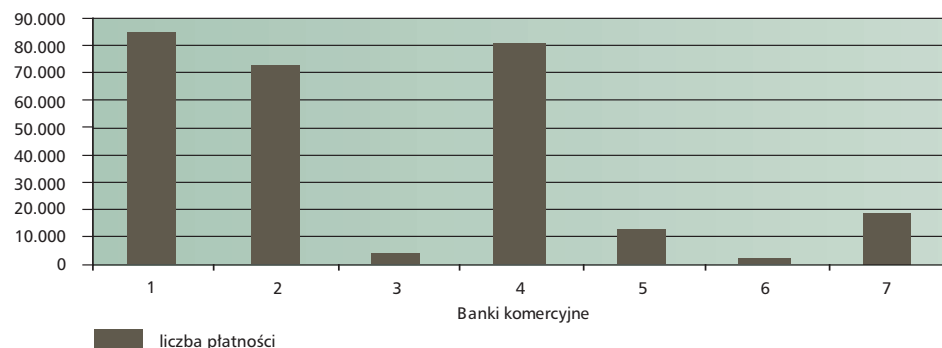
Szacunkowa liczba i wartość płatności w euro zrealizowanych przez banki w poszczególnych kwartałach

W badanej grupie, banki przedstawiły szacunkowe dane dotyczące liczby i wartości płatności dokonanych w euro w 2002 r. (jeden bank nie udzielił informacji na temat płatności krajowych w euro). Z uzyskanych informacji wynika, że pod względem liczby, w większości banków płatności krajowe w euro są co najmniej kilkukrotnie mniejsze niż płatności transgraniczne w euro.

Liczba transakcji krajowych, zrealizowanych przez poszczególne banki w całym 2002 r. była wysoka zwłaszcza w przypadku 3 dominujących banków komercyjnych (zob. wykres 7).

Wykres 7

Liczba płatności krajowych w euro dokonanych przez ankietowane banki w 2002 r.

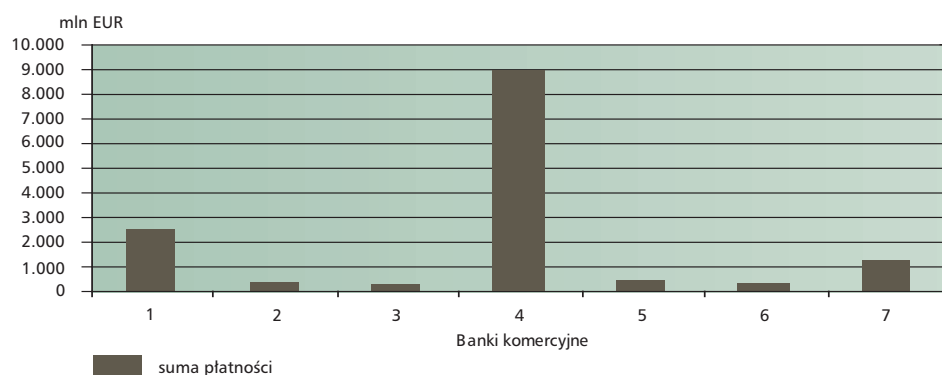


Źródło: dane ankietowe.

W 2002 r. ankietowane banki dokonywały co kwartał średnio około 10 tys. płatności krajowych w euro. Liczba płatności krajowych w euro zrealizowanych w poszczególnych kwartałach kształtowała się w przedziale od 469 do 22.160. Jednocześnie średnia kwartalna wartość płatności krajowych w euro w 2002 r. wyniosła około 513 mln EUR.

Wykres 8

Wartość płatności krajowych w euro dokonanych przez ankietowane banki w 2002 r.

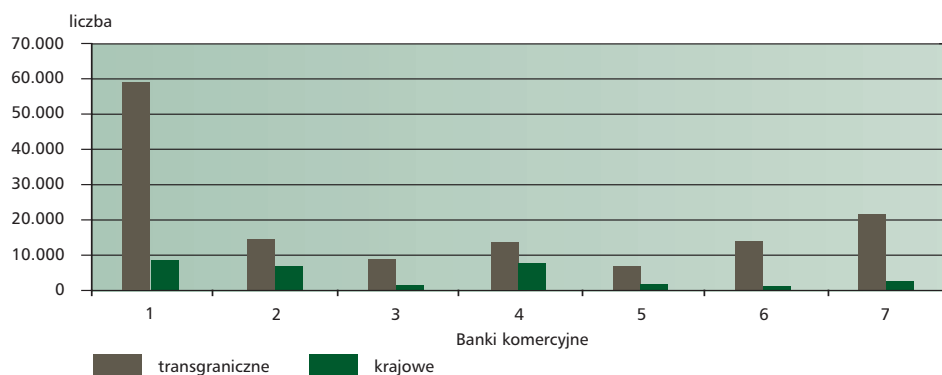


Źródło: dane ankietowe.

W przypadku przelewów transgranicznych w euro, ich liczba i wartość znacznie przewyższały liczbę i wartość przelewów krajowych w tej walucie (z wyjątkiem jednego banku, u którego wartość wykonanych przelewów krajowych przewyższyła wartość przelewów transgranicznych).

Wykres 9

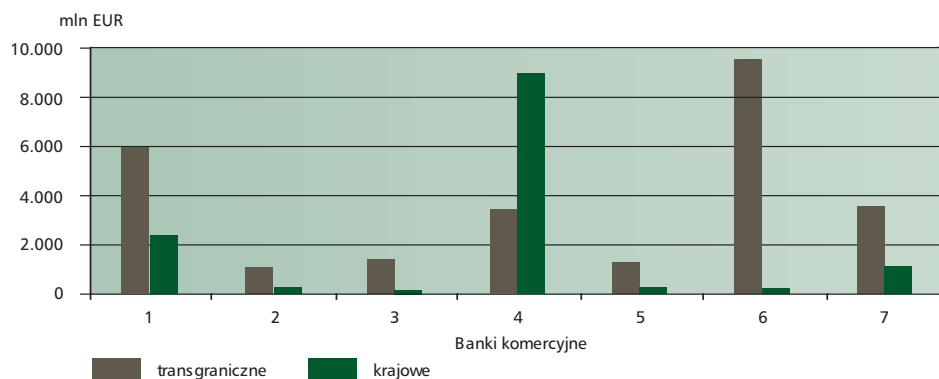
Liczba płatności w euro dokonanych w 2002 r. przez ankietowane banki



Źródło: dane ankietowe.

Wykres 10

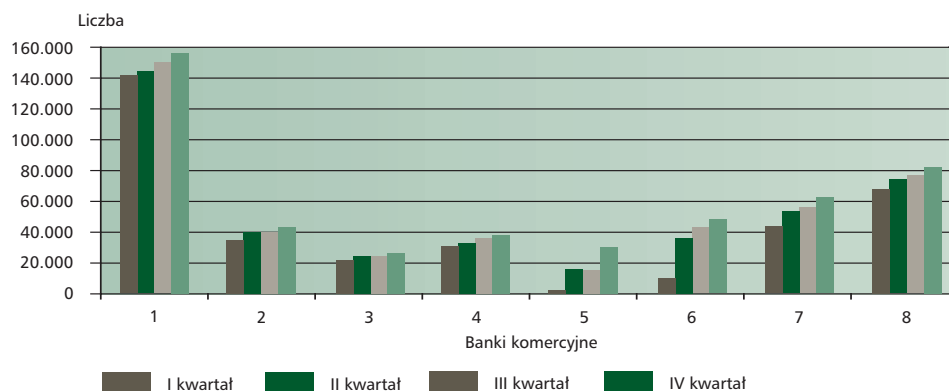
Wartość płatności w euro dokonanych w 2002 r. przez ankietowane banki



Źródło: dane ankietowe.

Kwartalnie, średnia liczba zrealizowanych transferów transgranicznych wyniosła 55.334 (wobec 27.734 w 2001 r.), a średnia wartość płatności transgranicznych wyniosła około 1.001 mln EUR (wobec 869,62 mln EUR w 2001 r.)

Wykres 11
Kwartalna liczba płatności transgranicznych dokonanych w euro przez ankietowane banki w 2002 r.



Źródło: dane ankietowe.

W większości banków **wysokość opłat i prowizji** związanych z dokonaniem przelewu transgranicznego w euro była taka sama jak w przypadku przelewu krajowego w euro. Najczęściej banki pobierały opłaty stanowiące określony procent od wielkości przelewu (0,2-0,5%), przy jednoczesnym określeniu minimalnej i maksymalnej kwoty opłaty. W prawie wszystkich bankach opłaty za przelewy w walutach obcych innych niż euro nie różniły się od tych, pobieranych za przelewy w euro. W porównaniu z 2001 r. opłaty te utrzymywały się na dotychczasowym poziomie, w 2 bankach wzrosły, a w dwóch zmalały.

Przelewy w euro realizowane były z reguły w ciągu dwóch dni roboczych (podobnie jak w 2001 r.). W przypadku jednego z ankietowanych banków czas realizacji wyniósł 4 godziny.

Podsumowanie i wnioski

- I. Dzięki skutecznym działaniom organizacyjno-technicznym prowadzonym przez banki w 2001 r. i kontynuowanym w 2002 r., banki efektywnie zrealizowały zadania związane z procesem wymiany walut państw UGW na euro. Największe kłopoty organizacyjne sprawiła bankom operacja odprowadzania walut narodowych państw członkowskich UGW za granicę, w szczególności sprzedaż bilonu.
- II. Generalnie wymiana walut narodowych na euro prowadzona była przez banki zgodnie z wymogami *ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro*. Dotyczy to okresu, w którym przeprowadzona była wymiana walut, tj. od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2002 r.; realizacji zleceń osób fizycznych posiadających obywatelstwo polskie; braku zmian warunków umów w sprawie prowadzenia rachunków.
- III. Jak wynika z informacji udzielonych przez ankietowane banki, najczęściej wymienianą walutą narodową państw UGW w 2002 r. była marka niemiecka, a następnie frank francuski, szyling austriacki, lir włoski oraz gulden holenderski. Udział monet w ogólnej wartości walut państw członkowskich UGW nie przekraczał 1%.
- IV. W okresie podwójnego funkcjonowania walut narodowych i euro banki nie odnotowały większego zainteresowania walutami narodowymi. Dotyczyło to zarówno wypłat i wpłat na rachunki utrzymywane w euro, jak też świadczeń bezgotówkowych.
- V. Nie zostało odnotowane przez banki, aby proces wymiany walut stał się okazją do działań sprzecznych w prawem. Zarejestrowane zostały jedynie pojedyncze przypadki prób wymia-

ny fałszywych walut narodowych na euro czy płaćenia fałszywymi banknotami euro. Aby przeciwdziałać zjawisku tzw. prania brudnych pieniędzy, banki stosowały standardowe procedury wynikające z *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł* oraz dodatkowe procedury wewnętrzne.

- VI. W 2002 r. udział depozytów nominowanych w euro w ogólnej wartości depozytów walutowych był zdecydowanie wyższy od analogicznego udziału takich depozytów w 2001 r. W dużej mierze wiązało się to z koniecznością przeliczenia na euro – najpóźniej do końca 2001 r. – wszystkich rachunków utrzymywanych w dotychczasowych walutach państw Unii Gospodarczej i Walutowej. W rezultacie rachunki dotychczas nominowane w markach niemieckich, frankach francuskich itp. stały się głównie rachunkami nominowanymi w nowej walucie, zwiększając w ten sposób udział depozytów euro w ogólnej wartości depozytów walutowych. Co więcej, wprowadzenie euro jako jedyne-go prawnego środka płatniczego w krajach UGW spowodowało wzrost znaczenia tej waluty na świecie, w tym również w Polsce.
- VII. Analizując kolejne okresy funkcjonowania euro, należy stwierdzić, iż w porównaniu z depozytami dolarowymi depozyty w euro zyskują coraz większą popularność, zwłaszcza wśród podmiotów gospodarczych. W całym 2002 r. rachunki w euro utrzymywane przez klientów instytucjonalnych cieszyły się większą popularnością niż rachunki dolarowe, co przejawiało się wyższym udziałem tych rachunków w całości rachunków walutowych w porównaniu z analogicznym udziałem rachunków dolarowych. W przypadku osób fizycznych, mimo wzrostu zainteresowania depozytami w nowej walucie, wciąż dominują rachunki dolarowe. Jednocześnie jednak w kolejnych kwartałach badanego okresu udział depozytów osób fizycznych utrzymywanych w euro w całości depozytów walutowych wykazywał tendencję rosnącą, natomiast analogiczny udział depozytów dolarowych spadał.
- VIII. W porównaniu z 2001 r. w 2002 r. popularność kredytów udzielanych w euro wzrosła. Niektóre banki odnotowały zwiększone zainteresowanie tymi kredytami, zwłaszcza w pierwszej połowie 2002 r. Jednak w kolejnych kwartałach 2002 r. udział kredytów nominowanych w euro w ogólnej wartości kredytów walutowych zmalał w szczególności wśród klientów indywidualnych. Przyczyniło się do tego m.in. atrakcyjniejsze oprocentowanie kredytów w innych walutach, np. frankach szwajcarskich.
- IX. Wprowadzenie gotówki euro, w opinii banków, nie wpłynęło w sposób znaczący na zarządzanie ryzykiem operacyjnym, współpracę z bankami zagranicznymi w zakresie realizacji płatności w euro, dokonywanie rozliczeń w euro oraz na warunki dokonywania płatności transgranicznych i krajowych w euro. Jedyne odnotowane zmiany dotyczyły częstszego niż przed rokiem korzystania przez banki z systemów rozliczeniowych w euro oraz obniżenia przez banki zagraniczne opłat za realizację rozliczeń transgranicznych. Ta ostatnia tendencja była wynikiem wejścia w życie Rozporządzenia w sprawie transgranicznych płatności w euro oraz podejmowanych przez banki w UE działań w zakresie realizacji Jednolitego Obszaru Płatniczego.

Część III

ROLA NBP W PROCESIE WYMIANY WALUT NARODOWYCH PAŃSTW UGW NA EURO

7

Kampania informacyjna NBP dotycząca wprowadzenia euro do obiegu

Cel kampanii informacyjnej

Z uwagi na fakt, iż około 15% Polaków corocznie wyjeżdża do krajów UGW, a około 9% posiadało w 2001 r. waluty narodowe krajów UGW, Narodowy Bank Polski uznał, że wprowadzenie do obiegu waluty euro w 12 krajach Unii Europejskiej jest ważnym wydarzeniem również dla społeczeństwa polskiego. Stąd zapadła decyzja, aby przeprowadzić zakrojoną na szeroką skalę kampanię informacyjną, w której przekazane byłyby podstawowe wiadomości związane ze wspólną walutą (m.in. dotyczące wyglądu i zabezpieczeń nowych pieniędzy) oraz informacje związane z wymianą w Polsce i zagranicą walut narodowych krajów UGW na walutę euro. Ponadto celem kampanii była budowa pozytywnego wizerunku euro, jako przyszłej waluty Polski.

Kampanię rozłożono na lata: 2001 – 2002 i każdy rok kampanii podzielono na trzy etapy, w których kładziono nacisk na inny rodzaj narzędzi komunikacji. Ogólnie w czasie realizacji kampanii informacyjnej wykorzystano działania *public relations*, publikację wydawnictw, promocję w mediach, spotkania i seminaria, stronę internetową NBP oraz inne incydentalne działania.

Kampania informacyjna w 2001 r.

Kampanię informacyjną w 2001 r. podzielono na następujące etapy:

I etap: maj – sierpień 2001 r.;

II etap: wrzesień – październik 2001 r.;

III etap: listopad – grudzień 2001 r.

- **Działania *Public Relations***

Kampanię informacyjną rozpoczęła konferencja prasowa Prezesa NBP, Leszka Balcerowicza, z przedstawicielami mediów centralnych, która odbyła się 23 maja 2001 r. Następnie od czerwca do września 2001 r. zorganizowano w większości oddziałów NBP cykl konferencji prasowych z dziennikarzami mediów lokalnych. Podczas spotkań dziennikarze otrzymywali specjalnie przygotowane materiały wraz z płytą CD pt. „Euro – Nowa waluta zjednoczonej Europy”.

- **Spotkania, seminaria, szkolenia**

Oprócz konferencji prasowych, zorganizowano również kilkanaście audycji w telewizji i radiu oraz opublikowano w prasie liczne wypowiedzi ekspertów NBP, które miały na celu wyjaśnienie zasad wprowadzania euro i wymiany walut krajowych państw UGW. Pracownicy NBP propagowali również wiedzę na temat euro poprzez szkolenia, seminaria i konferencje naukowe adresowane do wybranych grup zawodowych. W cyklu szkoleń poświęconych zabezpieczeniu banknotów i monet euro uczestniczyli m.in. pracownicy banków komercyjnych, przedstawiciele stowarzyszeń kantorów, policji, straży granicznej, przedsiębiorcy. Zorganizowane zostało także specjalne seminarium dla dziennikarzy ekonomicznych mediów centralnych oraz konferencja naukowa „Polska droga do euro”, której patronat medialny objęła „Gazeta Wyborcza”.

- **Kampania w mediach**

Udział mediów w przekazywaniu informacji na temat wprowadzenia euro był jedną z bardziej widocznych form kampanii, która docierała zarazem do najszerzej grupy odbiorców. W prasie ukazywały się specjalne kolorowe dodatki poświęcone euro. A od połowy grudnia do końca 2001 r. II program TVP wyemitował 14 krótkich filmów informacyjnych.

- **Wydawnictwa**

Nakładem NBP ukazało się wiele publikacji skierowanych do różnych środowisk, np. klientów banków komercyjnych, turystów, dziennikarzy, emerytów. m.in.:

- „Euro – Nowa waluta zjednoczonej Europy” – opracowanie kolportowane wraz z płytą CD, adresowane przede wszystkim do środowisk opiniotwórczych oraz szefów banków komercyjnych posiadających zezwolenia dewizowe;
- „Euro przychodzi – marka odchodzi – wartość zostaje” – plakat formatu A1 wydany przy współpracy z Deutsche Bundesbankiem, wywieszany w bankach komercyjnych, kantorach wymiany walut i na przejściach granicznych;
- „Banknoty i monety euro – wizerunki i zabezpieczenia” – plakat formatu A1 wywieszany w kantorach wymiany walut;
- „Europa wita euro” – ulotka kolportowana w bankach komercyjnych, biurach podróży i na przejściach granicznych na Południu i Zachodzie Polski;
- „Gdzie i jak wymienić waluty narodowe na euro” – broszura kolportowana w biurach podróży, na przejściach granicznych, dostępna również w Internecie;
- „Zabezpieczenia banknotów i monet euro” – folder kolportowany w kantorach wymiany walut.

- **Strona internetowa**

W kampanii informacyjnej wykorzystano również Internet. Na stronie internetowej Narodowego Banku Polskiego uruchomiono podstronę, zawierającą wszystkie publikacje i materiały związane z kampanią prowadzoną przez NBP.

- **Akcje specjalne**

Na zaproszenie NBP i Policji Polskiej do Warszawy, Wrocławia i Szczecina przyjechał Euromobil – objazdowa wystawa zorganizowana przez Policję Niemiecką, na której prezentowane były wizerunki i zabezpieczenia banknotów euro oraz marek niemieckich.

Kampania informacyjna w 2002 r.

Kampania informacyjna w 2002 r. podzielona została również na trzy etapy:

I etap: styczeń – luty 2002 r.;

II etap: marzec – czerwiec 2002 r.;

III etap: grudzień 2002 r.

Strategia kampanii w 2002 r. i narzędzia komunikacji nie uległy zmianie w stosunku do 2001 r. Kampania prowadzona była w mediach, wykorzystano publikacje przygotowane w 2001 r., kontynuowano prowadzenie szkoleń w formie seminariów i spotkań, organizowano konferencje prasowe informujące ogólnie o przebiegu akcji wymiany walut narodowych na euro.

Jednak w kampanii w 2002 r., w stosunku do kampanii z 2001 r., położono większy nacisk na komunikację masową. W tym celu NBP podpisał z telewizją publiczną umowę na koprodukcję krótkich filmów informacyjnych.

Wykorzystano również akcję specjalną, tj. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, do przekazania przez społeczeństwo na cel charytatywny wycofywanych monet walut narodowych państw UGW.

• Kampania w mediach

Kampanię w mediach rozpoczęto w styczniu 2002 r. powtórką krótkich filmów informacyjnych, przedstawiających podstawowe wiadomości dotyczące wymiany walut narodowych na euro. Jednocześnie przystąpiono do produkcji nowej serii filmów dla I i II programu TVP.

Podczas pierwszego etapu kampanii emitowane były również w radiu Zet spoty zachęcające społeczeństwo do przekazania na rzecz Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy wycofywanych monet walut narodowych.

Drugi etap kampanii w mediach skierowany był do turystów wyjeżdżających do krajów UGW i miał na celu przybliżenie wizerunku waluty euro. Kampania była przeprowadzona przed okresem wakacyjnym. Wykorzystano w niej nie tylko radio i telewizję, ale również czasopisma i magazyny pokładowych linii lotniczych.

Natomiast trzeci etap kampanii, zaplanowany na grudzień 2002 r., przypominał o zbliżającym się zakończeniu wymiany walut narodowych w Polsce.

• Akcje specjalne

W związku z akcją podjętą podczas Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, NBP zaproponował, że przekazane na rzecz Fundacji monety walut narodowych zostaną przez bank zamienione bez prowizji na euro. Inicjatywa ta spotkała się z bardzo pozytywnym odzewem społeczeństwa, czego dowodem była zebrana kwota około 2 mln euro, stanowiąca 25% ogółem zebranych pieniędzy podczas Finału Orkiestry w 2002 r.

• Działania *Public Relations*

Akcji zbierania monet walut narodowych podczas finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy poświęcone były specjalnie zorganizowane konferencje prasowe informujące o jej założeniach, a następnie efektach. W spotkaniach podczas finału Orkiestry brał również udział Prezes NBP, Leszek Balcerowicz.

8

Operacja wymiany walut narodowych na euro w NBP

Przygotowania do procesu wymiany walut narodowych na euro rozpoczęły się w NBP już w grudniu 2000 r. Konkretnie działania mogły jednak zostać podjęte dopiero po ukazaniu się **wytycznych EBC z 13 września 2001 r.**¹⁷, które określiły szczegółowe zasady zaopatrywania w nowe banknoty podmioty poza strefą euro¹⁸.

W grudniu 2001 r. miała miejsce dostawa banknotów i monet euro z Deutsche Bundesbanku do Narodowego Banku Polskiego. Następnie nową walutę **przekazano do wszystkich oddziałów okręgowych i zamiejscowych NBP**, a za ich pośrednictwem do tych **banków komercyjnych**, które wcześniej podpisały z oddziałami NBP umowy o zaopatrzeniu w euro i przyjmowaniu wycofywanych walut narodowych. Dzięki podjętym działaniom od 1 stycznia 2002 r. Narodowy Bank Polski był w pełni przygotowany do obsługi osób fizycznych dokonujących wymiany walut narodowych na euro.

Polscy obywatele mogli wymienić dotychczasowe banknoty i monety państw UGW na nową walutę w NBP oraz w bankach komercyjnych w okresie od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2002 r.¹⁹ Wymiana odbywała się **po nieodwołalnych kursach wymiany**, ustalonych przez Radę UE. W powyższym okresie Narodowy Bank Polski nie prowadził natomiast skupu i sprzedaży euro za polskie złote od ludności.

W 2002 r. ponad trzy czwarte wartości wymienionych walut w NBP stanowiły marki niemieckie – podobnie jak w bankach komercyjnych. Zdecydowanie najwięcej banknotów i monet osoby fizyczne wymieniły w styczniu 2002 r. (ponad jedna trzecia wartości wszystkich wymienionych walut). Stosunkowo dużą popularnością cieszyła się również wymiana w lutym i grudniu 2002 r., jednak w tym okresie była już ona ponad dwukrotnie mniejsza niż w pierwszym miesiącu 2002 r. Zdecydowanie najmniejsze zainteresowanie osób fizycznych wymianą wycofywanych banknotów i monet na euro odnotowano w czerwcu, wrześniu i październiku 2002 r.

Pomimo zakończenia wymiany dla osób fizycznych z dniem 31 grudnia 2002 r., NBP zobowiązał się do **skupowania do końca 2003 r. walut narodowych od banków komercyjnych**, z którymi zawarł umowy o zaopatrywaniu w waluty obce i przyjmowaniu wycofywanych walut narodowych. Od takiej transakcji NBP pobierał od banków następujące **prowidzje**:

- za **skup banknotów**: 1,5% od równowartości w złotych kwoty transakcji przeliczonej na euro,
- za **skup monet**: 50% od równowartości w złotych kwoty transakcji przeliczonej na euro.

¹⁷ Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z 13 września 2001 r. przyjmujące pewne postanowienia dotyczące wcześniejszego zaopatrzenia w banknoty euro poza strefą euro (ang. *Guideline of the European Central Bank of 13 September 2001 adopting certain provisions on the frontloading of euro banknote outside the euro area*), OJ L 257, 26.09.2001, s. 0006-0009.

¹⁸ Patrz szerzej: M. Glibowska, A. Górską, B. Pawelczyk, R. Żak „Analiza wpływu wprowadzenia euro na Polski system bankowy (trzecia edycja)”, s. 61.

¹⁹ Zgodnie z ustawą z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach Unii Europejskiej wspólnej waluty euro (Dz.U. nr 63, poz. 640).

Podsumowanie i wnioski

- I. Od początku kampanii informacyjnej NBP prowadzone były badania opinii publicznej dotyczące wiedzy społeczeństwa na temat wprowadzenia waluty euro. Na początku 2001 r. liczba Polaków znających dokładną datę rozpoczęcia wymiany walut narodowych wynosiła około 24%. Natomiast w trakcie prowadzenia kampanii znajomość w tym zakresie wzrosła aż do 88%. Oznacza to, że działania informacyjne NBP zakończyły się sukcesem.
- II. Po zakończeniu dwuletniej kampanii informacyjnej związanej z wprowadzeniem waluty euro poczynione zostały przygotowania do strategii informowania społeczeństwa o Unii Europejskiej oraz Unii Gospodarczej i Walutowej.
- III. Proces wymiany walut narodowych na euro w Narodowym Banku Polskim przebiegł bardzo sprawnie. Dzięki intensywnej kampanii informacyjnej większość osób nie czekała z wymianą do ostatnich dni grudnia 2002 r., ale udała się do kas już w początkowym okresie wymiany. Najczęściej wymienianą walutą była marka niemiecka.
- IV. Kampania informacyjna przyczyniła się do zmniejszenia wartości wymienianych banknotów i monet w kasach banków, ponieważ, zgodnie z zaleceniami NBP i banków komercyjnych, znacząca część wycofywanych walut została wpłacona na rachunki bankowe. Posiadane waluty narodowe, w tym głównie monety, przekazano również na cele charytatywne (największą tego typu akcją była Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, w ramach której zebrano środki o wartości prawie 2 mln EUR).

9
Aneks statystyczny

Załącznik 1
Struktura walutowa wybranych aktywów i pasywów zagranicznych systemu bankowego –
banki komercyjne + NBP (w mln jednostek)

Wyszczególnienie	Symbol waluty	I kwartał 2002		II kwartał 2002		III kwartał 2002		IV kwartał 2002		udział % w walut oryginalnych			
		waluty oryginalne	przeliczone na USD	waluty oryginalne	przeliczone na USD	waluty oryginalne	przeliczone na USD	waluty oryginalne	przeliczone na USD				
Aktywa			42.205	100,000		43.380	100,000		42.493	100,000		43.487	100,000
	FIM	1	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000
	JPY	918	7	0,017	12	0,028	778	6	0,014	0,014	1,330	11	0,025
	ESP	45	0	0,000	17	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	ATS	9	1	0,002	4	0,000	3	0	0,000	0	3	0	0,000
	USD	24.253	24.253	57,465	24.611	56,734	24.200	24.200	56,951	23,576	23,576	23,576	54,214
	CAD	11	7	0,017	12	8	13	8	0,019	0,018	13	8	0,018
	GBP	1.893	2.699	6,395	1.799	2,754	1.798	2.810	6,613	1,944	3.128	7,193	7,193
	BEF	19	0	0,000	6	0,000	5	0	0,000	2	0	0	0,000
	DKK	106	12	0,028	78	0,023	80	11	0,026	72	10	10	0,023
	FRF	5	1	0,002	2	0,000	2	0	0,000	1	0	0	0,000
	NGL	2	1	0,002	1	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	DEM	74	33	0,078	67	0,078	37	19	0,045	7	4	0,009	0,009
	NOK	72	8	0,019	89	0,028	78	10	0,024	81	12	12	0,028
	CHF	56	33	0,078	145	0,226	38	26	0,061	228	165	165	0,379
	SEK	159	15	0,036	436	0,111	176	19	0,045	92	11	11	0,025
	ITL	1.656	1	0,002	465	0,000	420	0	0,000	319	0	0	0,000
	EUR	14.099	12.296	29,134	12.936	29,580	12.634	12.421	29,231	12,670	13,329	30,651	30,651
	PLN	9.280	2.246	5,322	2.289	5,277	8.944	2.156	5,074	9,213	2,411	5,544	5,544
	SDR	396	494	1,170	415	1,275	513	679	1,598	515	701	1,612	1,612
	INNE	405	98	0,232	119	0,274	128	128	0,301	121	121	0,278	0,278
Pasywa			8.778	100,000		8.819	100,000		8.638	100,000		9.193	100,000
	FIM	0	0	0,000	0	0	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	JPY	201	2	0,023	137	1	107	1	0,012	134	1	1	0,011
	ESP	0	0	0,000	0	0	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	ATS	0	0	0,000	0	0	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	USD	2.150	2.150	24,493	1.674	18,982	1.694	1.694	19,611	1,821	1,821	19,809	19,809
	CAD	3	2	0,023	3	0,023	4	2	0,023	4	2	2	0,022
	GBP	17	24	0,273	11	0,181	12	19	0,220	12	19	19	0,207
	BEF	0	0	0,000	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	DKK	11	1	0,011	18	0,023	20	3	0,035	18	3	3	0,033
	FRF	0	0	0,000	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	NGL	0	0	0,000	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	DEM	0	0	0,000	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	NOK	4	0	0,000	20	0,034	21	3	0,035	27	4	4	0,044
	CHF	98	58	0,661	274	2,098	262	176	2,038	456	329	3,579	3,579
	SEK	14	1	0,011	19	0,023	53	6	0,069	20	2	2	0,022
	ITL	0	0	0,000	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0,000
	EUR	4.448	3.879	44,190	4.258	47,885	4.173	4.103	47,499	3,889	4,091	44,501	44,501
	PLN	10.996	2.661	30,314	10.900	30,582	10.912	2.630	30,447	11,147	2,917	31,731	31,731
	INNE	0	0	0,000	14	0,159	14	1	0,012	4	4	0,044	0,044

Źródło: NBP.

Załącznik 2

Bilans płatniczy RP na bazie płatności – struktura walutowa obrotów towarowych w 2002 r.
(w tys. jednostek)

Wyszczególnienie	Symbol waluty	I kwartał 2002			II kwartał 2002			III kwartał 2002			IV kwartał 2002			2002		
		waluty oryginalne	przeliczone na USD	udział % walut oryginalnych	waluty oryginalne	przeliczone na USD	udział % walut oryginalnych	waluty oryginalne	przeliczone na USD	udział % walut oryginalnych	waluty oryginalne	przeliczone na USD	udział % walut oryginalnych	waluty oryginalne	przeliczone na USD	udział % walut oryginalnych
Eksport towarów				100,000			100,000			100,000			100,000			100,000
FIM		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
JPY		163.929	1.243	0,018	154.068	1.204	0,015	70.784	594	0,007	134.737	1.098	0,000	523.518	4.139	0,013
ESP		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
ATS		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
USD		2.167.314	31.447	0,000	2.319.392	29.021	29,021	2.576.249	29,614	29,614	2.795.448	29,614	29,614	9.858.403	29,845	29,845
CAD		10.726	6.731	0,098	14.355	9.214	0,115	17.162	10,973	0,126	17.679	11,276	0,119	59.922	38,194	0,116
GBP		119.417	170.350	2,472	133.717	195,555	2,447	127.394	197,244	2,267	127.338	200,186	2,119	507.866	763,335	2,311
BEF		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
DKK		527.690	62.264	0,903	590.667	73,199	0,916	537.510	71,081	0,817	522.551	70,267	0,744	2.178.418	276,811	0,838
FRF		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
NGL		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
DEM		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
NOK		172.086	19.321	0,280	183.541	22,425	0,281	173.382	23,056	0,265	203.696	27,869	0,295	732.705	92,671	0,281
CHF		43.508	25.930	0,376	46.895	29,425	0,368	53.466	36,032	0,414	57.782	39,617	0,419	201.651	131,004	0,397
SEK		666.495	63.838	0,926	731.137	73,377	0,918	688.583	73,482	0,845	792.875	87,222	0,923	2.879.090	297,919	0,902
ITL		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
ECU/EUR		4.612.940	4.045.210	58,695	5.286.525	4.864.843	60,871	5.331.063	5.245.760	60,299	5.719.565	5.724.336	60,587	20.950.093	19.880.149	60,185
PLN		1.310.613	317.402	4,605	1.576.403	389,648	4,875	1.853.403	446,865	5,137	1.885.371	472,240	4,998	6.625.790	1.626,155	4,923
INNE		0	12.346	0,179	0	13,805	0,173	0	18,227	0,210	0	18,636	0	63,014	0,191	
Import towarów				100,000			100,000			100,000			100,000			100,000
FIM		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
JPY		2.744.169	20.746	0,218	2.338.477	18,473	0,180	2.110.147	17,739	0,160	2.390.553	19,524	0,156	9.583.346	76,482	0,176
ESP		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
ATS		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
USD		2.888.828	2.888.828	30,361	2.848.345	2.848,345	27,827	3.064.405	3,064,405	27,624	3.551.386	3,551,386	28,405	12.352.964	12,352,964	28,498
CAD		8.110	5.079	0,053	9.963	6,407	0,063	31.997	20,364	0,184	20.772	13,207	0,106	70.842	45,057	0,104
GBP		122.819	175.216	1,842	116.051	169,669	1,658	115.261	178,516	1,609	134.770	211,783	1,694	488.901	735,184	1,696
BEF		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
DKK		609.681	72.094	0,758	614.909	76,256	0,745	506.839	67,079	0,605	530.557	71,355	0,571	2.261.986	286,784	0,662
FRF		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
NLG		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
DEM		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
NOK		520.494	58.375	0,614	306.160	36,962	0,361	243.586	32,404	0,292	394.105	54,346	0,435	1.464.345	182,087	0,420
CHF		185.996	110.641	1,163	161.858	101,569	0,992	122.544	82,335	0,742	153.385	104,716	0,838	623.783	399,261	0,921
SEK		1.247.813	119.580	1,257	1.105.136	111,001	1,084	1.047.794	111,659	1,007	1.149.653	126,349	1,011	4.550.396	468,589	1,081
ITL		0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0,000	0	0	0	0	0	0,000
ECU/EUR		6.287.086	5.513.449	57,946	6.723.437	6.183,444	60,410	6.838.836	6.725,883	60,630	7.398.826	7.404,220	59,222	27.248.185	25.826,996	59,583
PLN		2.136.311	517.626	5,440	2.627.383	648,226	6,333	3.132.389	755,475	6,810	3.608.853	905,546	7,243	11.504.936	2.826,873	6,522
INNE		0	33.215	0,349	0	35,463	0,346	0	37,389	0,337	0	40,150	0	146,217	0,337	

Źródło: NBP.

